

ZADOVOLJSTVO UČENIKA ŠKOLE ZA MEDICINSKE SESTRE VINOGRADSKA KVALITETOM PROVOĐENJA NASTAVE ZDRAVSTVENE NJEGE NA DALJINU

Trnčević, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Health Studies / Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:623334>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
MENADŽMENT U SESTRINSTVU

Martina Trnčević

ZADOVOLJSTVO UČENIKA ŠKOLE ZA MEDICINSKE SESTRE VINOGRADSKA
KVALITETOM PROVOĐENJA NASTAVE ZDRAVSTVENE NJEGE NA DALJINU

Diplomski rad

Rijeka, 2021.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HEALTH STUDIES
GRADUATE UNIVERSITY STUDY OF NURSING
HEALTHCARE MANAGEMENT

Martina Trnčević

STUDENT SATISFACTION WITH THE QUALITY OF ONLINE HEALTHCARE
COURSES AT NURSING SCHOOL VINOGRADSKA

Final thesis

Rijeka, 2021.

Mentor rada: Kata Ivanišević, mag.med.techn. Katedra za zdravstvenu njegu Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci

Komentor rada: Doc. dr. sc. Sandra Bošković, prof. reh., bacc. med. sestr. Pročelnica katedre za sestrinstvo na Fakultetu zdravstvenih studija u Rijeci

Diplomski rad obranjen je dana 15. rujna 2021. godine na Fakultetu zdravstvenih studija u Rijeci pred povjerenstvom u sastavu:

1. _____
2. _____
3. _____

Zahvala

Veliko hvala mojoj mentorici Kati Ivanišević, mag. med. techn. na velikoj pomoći, vodstvu, suradnji, dostupnosti i nadasve korisnim savjetima tijekom izrade ovog diplomskog rada.

Hvala svim mojim prijateljima koji su se pokazali u najboljem svjetlu kada je to bilo najpotrebnije i uljepšali mi ove studentske dane.

Hvala i mojoj obitelji koja mi je pružala bezuvjetnu podršku i razumijevanje iako je podnijela najveći teret ovog studija. Bez njih ne bi bila tu gdje jesam ...

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1 <i>Obrazovanje u Republici Hrvatskoj</i>	2
1.2 <i>Obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj</i>	5
2. NASTAVA	11
2.1 <i>Organizacija nastave u školi</i>	12
2.2 <i>Organizacija nastave u Školi za medicinske sestre Vinogradska</i>	14
2.2.1 <i>Organizacija strukovnih vježbi u Školi za medicinske sestre Vinogradska</i>	16
2.2.2 <i>Djelovanje Škole za medicinske sestre Vinogradska i uključivanje učenika u društveno-odgojne aktivnosti</i>	20
2.3 <i>Organizacija nastave na daljinu</i>	24
2.3.1 <i>Organizacija nastave na daljinu prije Covid-19</i>	26
2.3.2 <i>Organizacija nastave na daljinu tijekom Covid-19</i>	28
2.3.3 <i>Organizacija nastave na daljinu u strukovnim školama tijekom Covid-19</i>	30
2.4 <i>Organizacija nastave na daljinu u Školi za medicinske sestre Vinogradska tijekom Covid-19</i>	31
2.4.1 <i>Organizacija strukovnih vježbi na daljinu u Školi za medicinske sestre Vinogradska</i>	33
3. CILJEVI I HIPOTEZE	35
3.1 <i>Cilj istraživanja</i>	35
3.2 <i>Problemsko pitanje</i>	35
4. ISPITANICI I METODE	36
4.1 <i>Ispitanici</i>	36
4.2 <i>Metode istraživanja</i>	36
4.3 <i>Statistička obrada podataka</i>	37
5. REZULTATI	38
6. RASPRAVA	45
6.1 <i>Metodološki nedostaci i ograničenja</i>	55
6.2 <i>Smjernice za buduća istraživanja</i>	56
7. ZAKLJUČAK	58
8. SAŽETAK	61
8.1 <i>SUMMARY</i>	62
9. LITERATURA	63
10. PRILOZI	73
10.1 <i>Prilog A: Popis ilustracija</i>	73

<i>10.2 Prilog B: Anketni upitnik</i>	74
11. KRATKI ŽIVOTOPIS PRISTUPNIKA	77

Kratice:

ASOO – Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

AZOO – Agencija za odgoj i obrazovanje

CARNET - Hrvatska akademska i istraživačka mreža

COVID-19 – koronavirus

DOS - Digitalni obrazovni sadržaji

EU – Europska unija

RH – Republika Hrvatska

HZJZ – Hrvatski zavod za javno zdravstvo

IKT – informatičko komunikacijska tehnologija

MZO – Ministarstvo znanosti i obrazovanja

NCVVO – Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

NOK – Nacionalni okvirni kurikulum

OECD – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj

Izraz medicinska sestra korišten u ovom radu se odnosi na osobe ženskog i muškog spola.

Izraz nastavnik korišten u ovom radu se odnosi na osobe ženskog i muškog spola.

Izraz nastava *na daljinu* u ovom radu koristi sinonime kao online ili e-učenje.

1. UVOD

Prema zadnjim dostupnim podacima Hrvatskog zdravstveno-statističkog ljetopisa (2019. godina) u zdravstvu je zaposleno 72 577 zdravstvenih djelatnika (1). Medicinske sestre srednjoškolskog obrazovanja, njih 23 416 čine gotovo jednu trećinu ukupnog broja zaposlenih. Pridodamo li tom broju 8 017 medicinskih sestara prvostupnica i 325 sestara visoke stručne spreme, možemo zaključiti da su medicinske sestre/medicinski tehničari „stup“ zdravstva obzirom da čine najveći dio pružatelja zdravstvenih usluga.

Svjetska zdravstvena organizacija ističe ključnu ulogu medicinskih sestara u provođenju zdravstvene zaštite budući da upravo one, ponekad i jedine, imaju pristup i kontakt s pacijentom, a važnost njihovih znanja i vještina se najbolje ogleda u skrbi o kojoj ovisi krajnji ishod liječenja u bolnici (2). Da bi provođenje zdravstvene skrbi bilo kvalitetno (na sve tri razine zdravstvene zaštite), neophodno je osigurati kvalitetno obrazovanje, temeljeno na suvremenim metodama poučavanja i učenja.

Temeljno obrazovanje stručne kvalifikacije stječe se završenom srednjom školom za medicinske sestre/medicinske tehničare opće njege u trajanju od pet godina. Glavni sadržaj kvalifikacija su rezultati učenja, odnosno usvajanje kompetencija koje obuhvaćaju znanja, kognitivne i psihomotorne vještine te druge kompetencije kao što su odgovornost u primjeni znanja zdravstvene njege, te samostalnost u izvođenju istih u praksi. Učenicima je cilj obrazovanja postizanje što veće razine samostalnosti u radu kako bi što bolje konkurirali na tržištu rada po završetku školovanja. Iskustvo učenika u neposrednom radu s bolesnicima i stručnim kadrom omogućuje bolje i lakše usvajanje strukovnog sadržaja, utječe na razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, snalaženje u novim situacijama, te bolju konkurentnost na tržištu rada. Rad medicinskih sestara je dinamičan što se najbolje ogleda u činjenici da znanja i vještine koje svakodnevno primjenjuju u radu moraju kontinuirano pratiti sve promjene u medicini i srodnim znanostima kako bi s njima ostali usklađeni, te ista nadopunjavali (3).

Važno je ulagati u kvalitetno obrazovanje koje omogućuje usvajanje kompetencija, razvoj kritičkog promišljanja kao i primjenu usvojenih znanja i vještina u stvarnim životnim situacijama.

1.1 Obrazovanje u Republici Hrvatskoj

„Ciljevi i načela odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama je osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov cjelokupni razvoj (intelektualni, tjelesni, društveni, moralni i duhovni), poštujući pri tome njihove osobitosti (sposobnosti i sklonosti). Uloga države je osposobiti ih za život i rad prema zahtjevima tržišnog gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija i znanstvenih dostignuća stjecanjem temeljnih, općeobrazovnih i stručnih kompetencija“ (4).

Prema Jelaviću (2005) „obrazovanje se može definirati kao pedagoški osmišljeno i sustavno organizirano učenje, a očituje se povećanjem znanja i vještina kao i razvoja sposobnosti“ (5). Obrazovanje se definira i kao organizirani i ciljani proces usvajanja znanja, vještina i razvoja sposobnosti, odnosno, kognitivno i psihomotorno učenje (6). Literatura navodi mnogo definicija obrazovanja, ali za sve vrijedi isti cilj – stjecanje znanja, vještina i sposobnosti tijekom planiranog i organiziranog procesa koji obuhvaća kognitivnu, psihomotornu i emocionalnu komponentu ličnosti, odnosno, holistički pristup. Sveobuhvatno obrazovanje uključuje i odgoj koji se očituje kao postignuće pojedinca u razvoju osobnosti te društveno poželjnom očitovanju i zadovoljavanju osobnih potreba (5,6). Kako je istaknuo Meyer, H. (2005) „nema nastave koja istodobno ne odgaja za dobro ili zlo“ (7) što pojašnjava sveobuhvatnu ulogu obrazovanja u formiranju vrijednosti, stavova i etičkih normi pojedinca, a onda i cijele zajednice.

U Republici Hrvatskoj (RH) sustav odgoja i obrazovanja počinje još od predškolske dobi, a traje sve do polaska u osnovnu školu koja se izvodi u obveznom trajanju od osam godina, po čijem završetku se stječe pravo na nastavak srednjoškolskog obrazovanja. Srednja škola može biti strukovnog, gimnazijskog ili umjetničkog usmjerenja što ovisi o vrsti programa koji se u njoj provodi (Slika 1).

Slika1. Odgojno-obrazovni ciklusi za stjecanje temeljnih kompetencija (Izvor: NOK)

Na snagu je stupio 2011. godine „Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) za područje predškolskog odgoja i obrazovanja te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanja“. Njegova osnovna kvaliteta ogleda se u tome što je osigurao da se svi sastavni dijelovi sustava povežu u jednu skladnu cjelinu (8). Osnovna karakteristika ovog kurikuluma je prijelaz težišta s nastavnih sadržaja na postignuća učenika (ishode učenja). Ishodi učenja jasno i konkretno definiraju što se želi postići nastavom odnosno opisuju što učenik mora naučiti (znanje, vještine, stavovi). Nakon uspješnog savladavanja programa predmeta, učenik će znati obavljati određene aktivnosti na društveno prihvatljivoj razini (8). Pod kompetencijama podrazumijevamo mogućnost osobe da stečene vještine i znanja iskoristi u praksi te time poboljša svoj osobni i profesionalni razvoj. Jedan takav primjer jesu kompetencije odgovornosti i samostalnosti koje se smatraju osnovnim odgojnim kompetencijama (9).

Iako srednje škole nisu obavezne, više od 50% stanovnika RH ima završenu srednju školu. Posljednji popis stanovništva (iz 2011.godine) bilježi u zadnjih deset godina i povećanje udjela stanovništva koje je završilo više i visoke razine obrazovanja (10), pa je za očekivati da se trend porasta obrazovanog stanovništva zabilježi i u slijedećem popisu 2021. godine. Obzirom da porast udjela stanovništva sa srednjoškolskim obrazovanjem pozitivno utječe i na porast više i visoke razine obrazovanja, važno je ulagati u kvalitetu osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovnog sustava kroz modernizaciju obrazovnog sustava.

Kada govorimo o gimnazijskom obrazovnom programu, njegova osnovna odlika je stjecanje kompetencija iz općeg znanstvenog područja koje se izvodi u trajanju od četiri godine. Završetkom školovanja i položenim ispitom državne mature, učenici zadovoljavaju kriterije za nastavak visokoškolskog obrazovnog programa. S druge strane, strukovni obrazovni programi

omogućuju ona znanja i vještine koja su prepoznata na tržištu rada te imaju za cilj daljnji profesionalni napredak. Ova vrsta programa traje između tri i pet godina (Slika 2), a jednu do dvije za jednostavna zanimanja (niža stručna sprema).

Vrste strukovnog obrazovanja u RH	Modeli UTR-a		
	Kombinirani programi ili naukovanje	Razdoblja osposobljavanja kod poslodavca	Provodi u se školi
Trogodišnji programi obrazovanja za vezane obrte (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe kod licenciranog obrtnika i /ili pravne osobe i u školskim radionicama)	X		X
Trogodišnji industrijski i srodni programi obrazovanja (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe u školskim radionicama, kod poslodavaca i u školskim laboratorijima te kroz stručnu praksu koja se obavlja kod poslodavca (uključena u većinu programa))		X	X
Četverogodišnji strukovni programi obrazovanja (UTR se provodi kroz praktičnu nastavu i vježbe u školskim radionicama i laboratorijima te kroz stručnu praksu koja se obavlja kod poslodavca (uključena u većinu programa))		X	X
Petogodišnji strukovni program obrazovanja – medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege (UTR se provodi kroz vježbe u školskim praktikumima, laboratorijima i vježbe na klinikama).		X	X

Slika 2. Vrste strukovnog obrazovanja u RH i model učenja temeljen na radu (UTR)
(Izvor: Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja)

„Zanimanje“ kao pojam se povezuje s radnim mjestom ili poslom. Pojam „kvalifikacija“ obuhvaća složenost poslova, odnosno razinu kompetencija koju osoba stječe tijekom obrazovanja, a dokazuje se svjedodžbom nadležne obrazovne ustanove (11).

Strukovne škole omogućuju po završetku školovanja zaposlenje u struci odnosno uključivanje na tržište rada ili pak nastavak obrazovanja. Ukoliko je učenik završio jednu do tri godine obrazovnog programa može nastaviti obrazovanje na srednjoškolskoj razini. Ako je završio četverogodišnji ili petogodišnji program obrazovanja, može nastaviti obrazovanje na visokim učilištima uz uvjet položenog ispita državne mature (12).

Hrvatski sabor je 2014. godine donio „Strategiju za razvoj obrazovanja, znanosti i tehnologije“ čiji je osnovni cilj razvoj mjera kojima se unapređuje sustav obrazovanja i određuju se njegovi prioriteti temeljeni na osnovi znanja i iskustava stečenih iz europske politike (13). Cjelovita kurikularna reforma je bila nužna zbog zastarjelih i nerelevantnih postojećih nastavnih planova i programa. Naglasak nije više na sadržaju, nastavniku i poučavanju, već se orijentira na učenike, inovativne metode učenja i poučavanja i stjecanje ishoda učenja. Reforma je usmjerena na kvalitetu obrazovanja koje osigurava stjecanje osnovnih znanja i vještina potrebnih za brži osobni razvoj i bolju konkurentnost na tržištu rada (14).

1.2 Obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj

Trećinu svih zdravstvenih djelatnika čine upravo medicinske sestre/tehničari, a upravo njihova skrb čini više od 70% cjelokupne skrbi bolesnika tijekom liječenja u bolnici (15). Prema Virginiji Henderson, osnovna uloga i zadatak medicinske sestre je pružanje pomoći osobi u obavljanju onih aktivnosti koje mogu doprinijeti njihovom bržem oporavku, ozdravljenju ili u krajnjoj situaciji-lakšoj smrti (16). Iako je ova definicija stara više od pedeset godina i dalje može opisati široki djelokrug rada medicinske sestre koji obuhvaća sve ljudske potrebe, a aktivnosti su usmjerene na rad s pojedincem, grupom i cijelom zajednicom. Djelovanje medicinske sestre je komplementarno i provodi se na svim razinama i u svim djelatnostima zdravstvene zaštite (17). Osim što pruža izravnu fizičku skrb, kompetentna je i za pružanje psihološke podrške, kao i edukaciju zdravih i bolesnih. Medicinske sestre su jedina skupina zdravstvenih djelatnika koja u svome temeljnom obrazovanju stječu pedagoško-psihološke, ali i metodičke spoznaje (18).

Osnovni cilj kurikulumu kojim se stječe zvanje medicinske sestre/tehničara je osposobljavanje za provedbu njege i daljnji rad, samostalno ili u timu, a u skladu s etikom, zakonom i zadanim standardima uz kontinuirani osobni razvoj, kao i razvoj savjesti i humanosti usmjerenoj korisniku pružene zdravstvene skrbi (19).

Zakonom o sestrinstvu koji je stupio na snagu 2003. godine se prvi put definira djelatnost medicinske sestre, uvjeti za obavljanje iste, potrebni standardi u obrazovanju i načini praćenja kvalitete njihovog rada (20). Zakon o sestrinstvu naglašava da je osnovni zadatak medicinske sestre/tehničara da u svakom datom trenutku primjeni sva svoja znanja i vještine da bi riješila/o zdravstveni problem. Ovaj Zakon naglašava i nužnost kontinuiranog osobnog i profesionalnog usavršavanja u svrhu pružanja što bolje sestrinske skrbi (17, 20).

Iste godine Ministarstvo zdravstva je osnovalo i Hrvatsku komoru medicinskih sestara (HKMS) kao samostalnu strukovnu organizaciju zaduženu za regulativu i legislativu u sestrinstvu (21). Osnovni cilj osnivanja Komore je zastupanje interesa medicinskih sestara/tehničara, promocija njihovih vrijednosti i potreba te provođenje stručnog nadzora nad njihovim radom. HKMS između ostalog ima zadatak voditi Registar medicinskih sestara, izdaje odobrenje za samostalan rad po završetku obrazovanja, ali ga u slučaju kršenja zakonskih dužnosti može i oduzeti. S druge strane, dužnost svih medicinskih sestara je cjeloživotno učenje odnosno trajno stručno usavršavanje temeljeno na dokazima koje

omogućuje kvalitetniji rad primjenom standardiziranih postupaka zdravstvene njege i suvremenih znanja iz područja sestrinstva.

Republika Hrvatska je kao uvjet pristupanja Europskoj uniji imala zadatak uskladiti svoje zakonodavstvo i praksu sa zakonodavstvom EU. To se između ostalog, odnosilo i na područje zdravstva gdje je najvažnija direktiva – „Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija od 7. rujna 2005. godine“ (22). Značaj ove Direktive se ogleda u tome što propisuje minimalne standarde za stjecanje kvalifikacije medicinska sestra/tehničar koji su potrebni da se osigura sloboda kretanja osoba i usluga na cijelom prostoru EU. Osnovni uvjet je program izobrazbe u trajanju od 4600 sati teorijske i praktične nastave što je zahtijevalo promjene u strukturi obrazovanja medicinskih sestara u RH i prelazak na petogodišnji program obrazovanja. Direktiva koja je još preciznija u svojim zahtjevima vezanim za usklađivanje transparentnosti profesija i međusobno vrednovanje je „Direktiva 2013/55/EU“ (23). Cilj ovih direktiva je prepoznavanje kompetencija unutar svih zemalja članica EU i priznavanje diplome o strukovnoj kvalifikaciji, a time i mogućnost zapošljavanja, odnosno migraciju medicinskih sestara RH u sve zemlje EU, a i obrnuto. To je velika prednost u odnosu na prethodno četverogodišnje školovanje koje nije bilo priznato u ostalim zemljama, te je zahtijevalo polaganje dodatnih ispita za priznavanje strukovne kvalifikacije.

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO, 1996) navodi da je „*zdravstvena njega umijeće i znanost koja zahtijeva razumijevanje i praktičnu primjenu specifičnih, na istraživanjima utemeljenih znanja i vještina izvedenih iz humanističkih, bioloških i društvenih znanosti, kao i teorije menadžmenta*“ (24), stoga zahtijeva dobro strukturirano i organizirano obrazovanje iz više različitih područja.

Medicinska sestra/tehničar svoju kvalifikaciju stječe završetkom obrazovnog programa u trajanju od pet godina po principu 2+3. Prve dvije godine su općeobrazovni (gimnazijski) program, nakon čega slijedi strukovno obrazovanje od 4618 sati izobrazbe, odnosno 1826 sati teorije i 2792 sata vježbi, te kao takva predstavlja jedinu petogodišnju strukovnu školu u Republici Hrvatskoj (Tablica 1. i 2.).

Tablica 1. Nastavni plan i program za zanimanje: medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege: opće obrazovni program 1. i 2. godina školovanja

Red.br.	Nastavni predmet	Broj sati po godinama				Ukupno sati (1.+2. Razred)	
		1. razred		2. razred		T	V
		T	V	T	V		
1.	Hrvatski jezik	175		175		350	

2.	Engleski jezik	105		105		210	
3.	Latinski jezik	70		70		140	
4.	Matematika	105		105		210	
5.	Kemija	70		70		140	
6.	Biologija	105		70		175	
7.	Fizika	70		70		140	
8.	Povijest	70		70		140	
9.	Geografija	70		70		140	
10.	Tjelesna i zdravstvena kultura		70		70		140
11.	Informatika	35			70	35	70
12.	Etika	35		35		70	
13.	Izborni predmet: Njemački jezik	70		70		140	
	Ukupno	980	70	910	140	1890	210

(Izvor: Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege /medicinski tehničar opće njege. ASOO)

Tablica 2. Nastavni plan i program za zanimanje: medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege: strukovno obrazovanje 3., 4. i 5. godina školovanja

Red. br.	NASTAVNI PREDMET	Broj sati po godinama						Ukupno sati (3.+4.+5. razred)	
		3. razred		4. razred		5. razred		T	V
		T	V	T	V	T	V		
1.	Psihologija	74						74	
2.	Načela poučavanja	74						74	
3.	Etika u sestrinstvu	74	37					74	37
4.	Anatomija i fiziologija	148						148	
5.	Bakteriologija, virologija i parazitologija	74	37					74	37
6.	Biokemija	74						74	
7.	Opća načela zdravlja i njege	74	37					74	37
8.	Zdravstvena njega opća	74	222					74	222
9.	Zdravstvena njega zdravog djeteta i adolescenta	37	148					37	148
10.	Sociologija			37				37	
11.	Patologija			74				74	
12.	Biofizika			37				37	
13.	Radiologija			37				37	
14.	Farmakologija			74				74	
15.	Socijalno i zdravstveno zakonodavstvo i pravni aspekti skrbi			74				74	
16.	Načela administracije			37				37	
17.	Higijena – preventivna medicina			111	37			111	37
18.	Zdravstvena njega – specijalna			74	148		68	74	216
19.	Zdravstvena njega kirurških bolesnika – opća			74	148			74	148
20.	Zdravstvena njega bolesnog djeteta i adolescenta			37	111			37	111
21.	Zdravstvena njega – zaštita mentalnog zdravlja			37	37			37	37

22.	Dijetetika			68	34	68	34		
23.	Metodika zdravstvenog odgoja			34	68	34	68		
24.	Zdravstvena njega kirurških bolesnika – specijalna			34	238	34	238		
25.	Zdravstvena njega majke			34	136	34	136		
26.	Zdravstvena njega psihijatrijskih bolesnika			34	102	34	102		
27.	Zdravstvena njega starijih osoba			34	102	34	102		
28.	Zdravstvena njega u kući			34	102	34	102		
29.	Zdravstvene vježbe	120		120	240		480		
30.	Izborni predmet:								
	Profesionalna komunikacija u sestrinstvu	37	74			37	74		
	Hrvatski znakovni jezik	37	74			37	74		
	Osnove fizikalne i radne terapije	37	74			37	74		
	Medicinska sestra u primarnoj zdravstvenoj zaštiti			37	74	37	74		
	Hitni medicinski postupci			37	74	37	74		
	Kronične rane			37	74	37	74		
	Instrumentiranje				68		68		
	Vještine medicinske sestre/tehničara u gipsaonici				68		68		
	Intenzivna zdravstvena njega				68		68		
	Sestrinska skrb u jedinici za dijalizu				68		68		
UKUPNO SATI		777	749	777	749	272	1294	1826	2792

(Izvor: Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege /medicinski tehničar opće njege. ASOO)

Ako se uspoređi obrazovanje medicinskih sestara petogodišnjeg programa s obrazovanjem koje je trajalo četiri godine (Tablica 3.), vidljivo je višestruko povećanje strukovnih predmeta i fonda sati strukovnih vježbi, pa ne treba čuditi što je trajanje školovanja produženo na pet godina.

Tablica 3. Plan i program obrazovanja medicinskih sestara po četverogodišnjem programu (do 2010. godine)

r.b.	NASTAVNI PREDMET	BROJ SATI PO GODINAMA								UKUPNO SATI	
		1. razred		2. razred		3. razred		4. razred			1. - 4. raz.
		T	V	T	V	T	V	T	V		
1.	Hrvatski jezik	140		140		140		124		544	
2.	Engleski jezik	70		70		70		62		272	
3.	Povijest	70		70		35				175	
4.	Geografija	70		35						105	
5.	Politika i gospodarstvo							31		31	

6.	Tjelesna i zdravstvena kultura	70		70		70		62		272	
7.	Matematika	70		70					140		
8.	Fizika	70		70					140		
9.	Kemija i biokemija	70		70		70			210		
10.	Biologija	70		35		35			140		
11.	Računalstvo					35	35		35	35	
12.	Zdravstvena njega	140	35	70	140	140	175	108	208	458	
13.	Latinski jezik	70		70						140	
14.	Anatomija i fiziologija	105								105	
15.	Patologija s patofiziologijom			70						70	
16.	Medicinska mikrobiologija s epidemiologijom			60	10					60	
17.	Klinička medicina					105		155		260	
18.	Farmakologija					35				35	
19.	Socijalna medicina, zdravlje i okoliš							62		62	
20.	Hitni medicinski postupci							31	31	31	
21.	Zdravstvena psihologija					70				70	
22.	Pedagogija					70				70	
23.	Metodika zdravstvenog odgoja							31	31	31	
24.	Izborna nastava: Vjeronauk	35		35		70		31		171	
UKUPNO SATI:		980	105	865	220	875	280	635	332	3355	937

STRUKOVNA PRAKSA: 84 sata nakon 2. i 3. razreda i 42 sata tijekom 4. razreda (vezano uz izradu završnog ispita)

(Izvor: arhiva Škole za medicinske sestre Vinogradska)

Učenici petog razreda obrazovanje završavaju izradom i obranom završnog rada iz područja zdravstvene njege u skladu s Pravilnikom škole o izradbi i obrani završnog rada, čime stječu zvanje medicinska sestra/tehničar opće njege i upisuju se u Registar HKMS. Uvođenjem petogodišnjeg programa školovanja je ukinut pripravnički staž u trajanju od jedne godine koji je završavao polaganjem stručnog ispita, što je vrijedilo za četverogodišnji program školovanja (do 2010. godine).

Oni koji žele nastaviti obrazovanje na sveučilišni ili stručni preddiplomski ili diplomski studij obavezni su položiti državnu maturu. Pojedina sveučilišta i veleučilišta RH potiču daljnje obrazovanje medicinskih sestara upisom na izvanredni studij sestrinstva prema uspjehu

srednjoškolskog obrazovanja za medicinske sestre/tehničare bez položenog ispita državne mature (25).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 2013. godine donosi „*Odluku o izmjenama i dopunama strukovnog kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije*“ medicinska sestra/medicinski tehničar opće zdravstvene njege u medicinska sestra/medicinski tehničar opće njege radi usklađivanja naziva strukovne kvalifikacije s nazivom strukovne kvalifikacije u Direktivi 2013/25/EU i taj naziv vrijedi i danas (26).

2. NASTAVA

Matijević, M. i Radovanović, D. (2011) nastavu definiraju kao „*dinamičan proces koji podrazumijeva zajednički rad učenika i nastavnika s ciljem usvajanja znanja, razvijanjem sposobnosti i vještina potrebnih za daljnje obrazovanje i život*“ (27). Učenik mora biti u mogućnosti usvojena znanja i vještine primijeniti u praksi, a osnovni uvjet za to je upravo razumijevanje naučenog (28).

Sve to predstavlja veliki izazov za obrazovni sustav koji se tijekom godina prilagođavao tehnološkim promjenama i potrebama za kvalitetniji nastavni procesa koji će osposobiti učenika za cjeloživotno učenje. Vizija cjeloživotnog učenja zahtjeva nastavnika koji će znati kritički razmišljati, mora biti u mogućnosti omogućiti uvjete za osobni razvoj pojedinca te ga poticati u učenju i stjecanju vještina i razumijevanju istih. Zahtjevi nastave u današnjem vremenu puno su drugačiji i opsežniji od zahtjeva koji su vrijedili unatrag više desetaka godina. Nastava koju poznajemo danas je u potpunosti promijenila uloge sudionika iste, a najveći naglasak je stavljan na kvalitetu obrazovanja i motivaciju učenika (29) čime se napušta tradicionalno „enciklopedijsko znanje“.

Karakteristike nekadašnjeg nastavnika bile su jasnije za opisati i prilično jednostavnije. Prije je osnovna uloga nastavnika bila da prenese znanje, prekontrolira usvajanje istog i na kraju ocijeni jesu li učenici to znanje usvojili i u kojoj mjeri. Učenik je imao zadatak usvojiti i reproducirati što veću količinu imputiranog mu nastavnog sadržaja. Odnos nastavnik učenik se temeljio na nadmoći i kontroli nastavnika. Danas se prednost daje mnogim drugim kompetencijama i vrlinama osim prenošenja znanja. Od prijašnje nastave s izraženom ulogom nastavnika, suvremena je nastava u središte nastavnoga procesa stavila učenika (30).

Nastava kakvu danas vidimo stavlja naglasak na aktivaciju učenika kroz razvoj osobnih znanja i vještina, međusobnu komunikaciju s drugim učenicima i kontinuirano istraživanje (31). Na učenička postignuća utječu i roditelji, vršnjaci, škola, zajednica u kojoj učenik živi, kao i trenutna ekonomska situacija, a ne samo osobna obrazovna iskustva učenika (32).

Učenika treba sagledati iz šire dimenzije uzimajući u obzir sve specifičnosti razvoja i individualnosti (Slika 3).

Slika3. Ekološki model učeničkih obrazovnih aspiracija
(Izvor: Jokić, B. i sur: Obrazovanje kao cilj, želja i nada)

Cilj nastave danas je učenje koje se temelji na razvoju učenika kroz njegovo trajno unapređenje i davanje poticaja za njegova osobna postignuća (31).

2.1 Organizacija nastave u školi

Nastavu osim sadržaja bitno određuju i odnosi koji se uspostavljaju tijekom učenja nekog sadržaja, a postavljenog na relaciji nastavnik – učenik, učenika međusobno te pojedinog učenika i cijelog kolektiva (5).

Koludrović i Reić (prema Eccles i Roeser, 2009; Hiemstra, 1991) nastavno okruženje u širem smislu opisuju kao „skup svih fizičkih, emocionalnih, socijalnih, psiholoških i kulturalnih utjecaja, koji što su bolje i više povezani unutar nastavnoga sustava rezultiraju boljim ishodima učenja i većom kvalitetom nastave“. Utjecaj kompetentnog nastavnika na postizanje učeničkog postignuća je puno jači nego što na samog učenika utječu druge okolnosti poput onih materijalne prirode, škole kao organizacije ili menadžmenta iste (29, 33).

Ustanovljena je veza između kvalitete nastave i zadovoljstva učenika istom koji se očituje kroz izraženiju podršku, izostanak straha i ograničenosti, bolju koheziju (33,34) pa logičnim slijedom rezultiraju većim zadovoljstvom i postignućem učenika u nastavi.

Pod pozitivnim ozračjem u razredu i nastavi smatramo opuštenu i poticajno okruženje koje je istovremeno funkcionalno i uređeno (35). Ono olakšava učenje i poučavanje, uspostavlja i održava pozitivan odnos između svih sudionika procesa, potiče motiviranost i aktivno

sudjelovanje učenika u nastavi (34). Pod poticajem koji pruža nastavnik smatramo pomoć u izvršavanju svakodnevnih zadataka koji su postavljeni pred učenike uz pružanje podrške, naglašavanje samostalnosti i osobnih vrijednosti i prepoznavanje poziva za pomoć. Neizostavna i od velikog značaja je i srdačnost nastavnika jer se razvija osjećaj povezanosti i daje važnost svakom pojedinom učeniku. Organizirana nastava i kontinuirano (trajno) praćenje učeničkog napretka doprinose prihvaćanju autoriteta i uvažavanju nastavnika kao osobe koja vodi ove aktivnosti. Nadalje je važno odrediti realna očekivanja učeničkog uspjeha uz osiguravanje pomoći i podrške onda kada to učenicima najviše treba.

Na kvalitetu nastavnog okruženja mogu utjecati razvojne specifičnosti učenika, osobni motivi, interesi, vrijednosti koje su stečene u obitelji ili okruženju te krajnji stav koji ima prema cjelokupnom obrazovnom procesu (27). Neprimjerene primjedbe nastavnika mogu uvelike utjecati na samopouzdanje učenika, stoga je važno voditi brigu o kulturi ponašanja. To se posebno ogleda u rješavanju problema što od nastavnika zahtjeva smirenost koja rezultira i smirenosti učenika.

Od iznimne važnosti u nastavi je i uspostavljanje pozitivnih očekivanja što se postiže naglašavanjem i poticanjem samopoštovanja i poštivanja drugih oko sebe. Potreba za uspostavljanjem reda je osnovno obilježje razreda koji zrači pozitivnošću (7,35). Odnos nastavnika i učenika mora se temeljiti na međusobnom poštovanju i povjerenju, izravnoj interakciji, kao i njihovoj pojedinačnoj i zajedničkoj odgovornosti. Upravo ovdje osnovnu ulogu ima nastavnik jer se njegove kompetencije i kvaliteta rada vežu za ishode učenja (33). Kyriacou djelotvornog nastavnika opisuje kao osobu koja kreira poticajno okruženje za učenje te poučava organizirano i s ciljem usmjereno (35).

Mnogi autori smatraju da se pod poticajnim okruženjem smatra ono koje omogućuje svakom pojedinom učeniku autonomiju. Bašić u nastavnom materijalu na temu Stvaranje i održavanje poticajne nastavne klime naglašava da su sastav i veličina obrazovne grupe, te opći izgled učionice kao prostora za učenje važni prediktori uspješnog rezultata poučavanja i učenja (36). To uključuje raspored sjedenja učenika u učionici te planiranje prostora na način da odgovaraju izvršenju pojedinih zadataka. Kao primjer za bolje razumijevanje se može iskoristiti sjedenje učenika u grupama. Ova vrsta organizacije nastave se karakterizira povezanošću i razvoju bolje komunikacije i prijateljstava. Ovakav raspored utječe i na mogućnost koncentracije, učenja, održavanja kontakta i naravno, bolje učenje. Učenici koji sjede jedan nasuprot drugom za stolom (licem u lice) rade djelotvornije i brže izvršavaju zadatke nego kada sjede u redovima (gube mogućnost stvaranja vizualnog kontakta). Iako nastavnici ne mogu puno utjecati na

uređenje škole (ustanove) u kojoj poučavaju, mogu utjecati na svoj mikrosustav, odnosno ugođaj u razredu, kao i kvalitetu poučavanja i učenja. Za razvoj kritičkog razmišljanja učenika izražena je uloga nastavnika, a to se ostvaruje kroz pozitivno nastavno okruženje i aktivno poučavanje (37).

2.2 Organizacija nastave u Školi za medicinske sestre Vinogradska

Škola za medicinske sestre Vinogradska od 1959. godine obrazuje kadrove za zanimanje medicinska sestra/tehničar. Trenutno ju pohađa 501 učenik od prvog do petog razreda. U Školi su zaposlena 94 djelatnika od kojih su 84 nastavnika, uključujući pedagoginju i knjižničarku. Zbog nedostatnog prostora škole, nastava se odvija na dvije lokacije. Učenici 1. i 2. razreda imaju nastavu u Pučkom otvorenom učilištu, a strukovni dio nastave za učenike od 3. do 5. razreda je na lokaciji Vinogradska cesta, uz bolnicu KBC „Sestre milosrdnice“ (38).

Praktični dio kurikuluma se u sklopu ove škole može organizirati samo iz stručno vodstvo nastavnika u samoj školi što je detaljno definirano Pravilnikom o načinu organiziranja i izvođenja nastave (39). Program izobrazbe se provodi kroz vježbe u školskim kabinetima zdravstvene njege, kliničkim laboratorijima, polikliničko-konzilijarnoj službi i odjelima bolnica (uključujući i ustanove za socijalnu skrb). Nastava strukovnog obrazovanja je organizirana u 2 smjene zbog teoretskog i praktičnog dijela nastave. Učenici ujutro imaju vježbe (kabinet ili zdravstvena ustanova) organizirani u manje grupe od 8 do 10 učenika. Nakon vježbi nastavlja se teoretski dio nastave u razrednoj cjelini. Pozitivno nastavno okruženje je od izrazitog značaja u ovoj školi jer učenici veći dio dana provode upravo na ovom mjestu.

Uloga nastavnika strukovnih predmeta je praćenje i vrednovanje usvojenosti vještina i navika, kao i razvoj strukovnih kompetencija učenika čiji su elementi propisani strukovnim kurikulumom (39). To znači da nastavnik učenicima nakon demonstracije i uvježbavanja određenih vježbi u kabinetu i/ili ustanovama zdravstvene zaštite ima za zadatak procijeniti stečena znanja i vještine odnosno razinu usvojenih kompetencija. Pod kompetencijama podrazumijevamo spoj znanja, vještina i motiva koji karakteriziraju svakog pojedinca u obavljanju određenog zadatka (9). Kompetencije nastavnika mogu varirati o onih opće prirode

i široko definiranih do onih krajnje specifičnih, te je za bolje razumijevanje nužno odrediti koje od njih su temeljne.

„Prijedlog okvirnog kompetencijskog okvira programa učiteljskih studija“ obuhvaća sljedeća područja razvoja i grupe kompetencije (40):

- a) „Stručne vještine i sposobnosti (vođenje, metodika i praksa, poznavanje osobina učenika)“
- b) „Stručna znanja i poznavanje struke (vrednovanje, učenje i poučavanje, jezična, matematička i informacijsko-komunikacijska pismenost)“
- c) „Kreiranje i razvoj novih znanja (istraživanje i stvaranje novih znanstvenih spoznaja)“
- d) „Profesionalne i odgojne vrijednosti i osobna posvećenost radu (vrijednosti; osobna posvećenost; etika, tolerancija, kreativnost i stvaralaštvo)“.

Iz sveg navedenog, obzirom na velik broj strukovnih predmeta i razvoj medicinskih znanosti, nastavnik zdravstvene njege mora „pokrivati“ doista široko stručno područje. Osim stečenog znanja tijekom formalnog i neformalnog obrazovanja, današnji ubrzani trend života zahtijeva permanentno neformalno i informalno učenje.

Osim stručnog znanja, važno je tijekom poučavanja koristiti razne metode poučavanja i nove tehnologije s ciljem olakšavanja stjecanja kompetencija, voditi brigu o zornosti poučavanja, pogotovo kod usvajanja vještina. Važno je voditi brigu da svaki učenik bude aktivni sudionik nastave, te hrabriti učenike pohvalama i konstruktivnim sugestijama.

Mnoga su očekivanja od nastavnika u odnosu prema samom učeniku i prema nastavi, ali najvažnije od svega je da bude uzor u postavljanju osnovnih moralnih i profesionalnih vrijednosti. Nastavnik koji se ovime odlikuje je visokostručan, posjeduje široka znanja i vještine koje je sposoban koristiti u svakodnevnom radu (41). Ovim karakteristikama se ponekad pridaju obilježja djelotvornog nastavnika pod čime podrazumijevamo onog koji potiče učenike u njihovom učenju, naglašava samostalnost, pomaže u rješavanju problema uz poticanje kritičkog razmišljanja (35) (Slika 4).

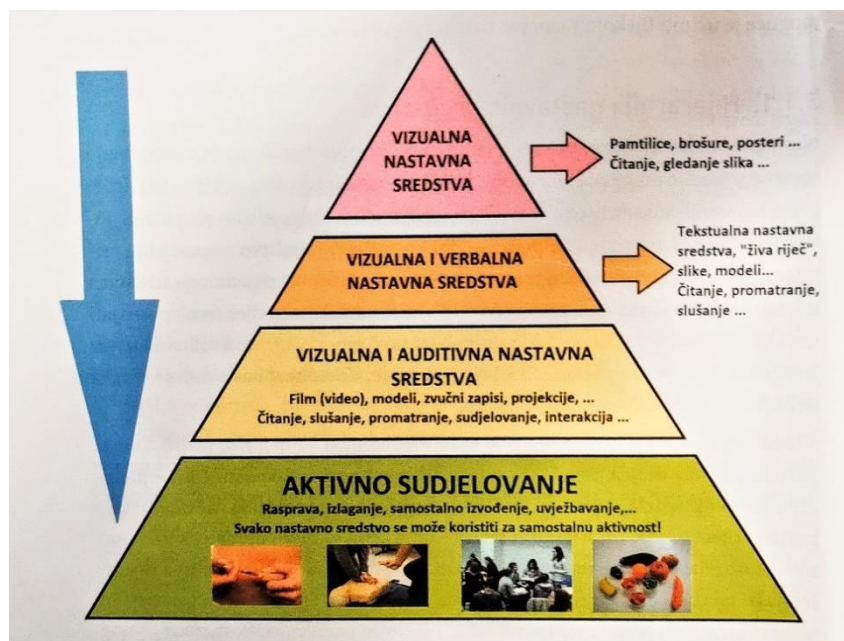
PASIVNO UČENJE	AKTIVNO UČENJE
slušanje predavanja	sudjelovanje u diskusiji
prepisivanje definicija ili pravila	zaključivanjem doći do određenog pravila ili definicije, razgovor i diskutiranje
odgovaranje na postavljena pitanja u vezi s temom	postavljanje pitanja u vezi s temom drugim učenicima ili nastavniku
čitanje nekog teksta	usmjereno čitanje (čitanje s ciljem pronalaženja odgovora na određeno pitanje)
davanje gotovih informacija	pronalaženje i prikupljanje podataka ili materijala vezanih za neposrednu stvarnost
metoda usmenog izlaganja nastavnika (i onda kada možemo pretpostaviti da u razredu ima učenika koji to znaju)	poticanje učenika da govore o određenoj temi i pouče druge
gledanje filmova ili nekih videoprezentacija bez nekih konkretnih zadataka	rješavanje stvarnih ili simuliranih problema
nastavnik pokazuje neke materijale ili alate	učenici rade s nekim alatima i materijalima
gledanje kako nastavnik izvodi neke radnje ili pokuse	učenici izvode pokuse

Slika 4. Pasivna i aktivna uloga učenika na nastavi
(Matijević, M. i Radovanović, D. 2011. Nastava usmjerena na učenik. Školske novine, Zagreb)

2.2.1 Organizacija strukovnih vježbi u Školi za medicinske sestre Vinogradska

Strukovne vježbe se za razliku od teoretske nastave odvijaju u manjim grupama koje broje 8 do 10 učenika, što olakšava poučavanje psihomotornih vještina učenika. Zahvaljujući tehnološkom razvoju učenici više ne moraju samo „zamišljati“ situacije ili učiti putem vizualnih i/li audiovizualnih nastavnih sredstava (pisane upute, hodogram, plakat, video itd.). Danas učenici aktivno sudjeluju u učenju putem demonstracija i uvježbavanja što su najvrijednije metode poučavanja (Slika 5).

Slika 5. Hijerarhija nastavnih sredstava
(Izvor: Metodika zdravstvenog odgoja. Školska knjiga, Zagreb.)

Školski kabineti su opremljeni modelima koji simuliraju bolesnika ili njegove pojedine dijelove tijela što omogućuje zornu demonstraciju i uvježbavanje vještina. Postoje modeli i pribor za gotovo sve medicinsko-tehničke postupke i sestrinske intervencije: mjerenje arterijskog krvnog tlaka, model za postavljanje intravenske kanile, uvođenje i hranjenje putem nazogastrične sonde, uvođenje urinarnog katetera, modeli za parenteralnu primjenu lijekova, klizmu, samopregled dojki itd. Postoje situacije koje je nemoguće ili neprimjereno učiti na „živim“ ljudima, kao npr. kardiopulmonalna reanimacija ili intervencije kod epileptičkog napada.

Prednosti uvježbavanja vještina u „sigurnim“ i kontroliranim uvjetima najprije se odnose na izbjegavanje uporabe bolesnika za edukaciju (zaštita bolesnika od nepotrebne nelagode), a preveniraju se i mogući medicinsko-pravni problemi (zlo)uporabe bolesnika (42). Učenici mogu vježbati na modelima bez straha da će nanijeti bol bolesniku ili mu ugroziti život. Osim toga, intervencije se mogu ponavljati sve dok ih učenik ne savlada, što ide u prilog nastavi usmjerenoj na učenika, u vidu individualnog praćenje napretka (učenik uči tempom koji njemu najviše odgovara).

Kada učenici rade u paru ili manjoj grupi od 3-4 učenika, potiče se suradničko učenje koje je dio suvremene nastave, uče primiti konstruktivnu kritiku, ali isto tako uče i kritički se osvrnuti prema svom i tuđem djelovanju. Isto tako, nastavnik ima više vremena posvetiti se svakom

pojedinom učeniku kada ih je manje u grupi i redovito im davati povratne informacije o napretku. Učenici često navode da imaju manji strah od neuspjeha i manju razinu nelagode u izlaganju pred manjom grupom.

Osim već spomenutih prednosti, vježbe u kabinetu utječu i na razvoj socijalnih vještina kroz grupni, timski i samostalni rad, snalaženje u novim situacijama kroz rješavanje problemskih zadataka. Komunikacijske vještine se usvajaju kroz igranje uloga, rješavanje simuliranih ili stvarnih problema, kao i razvoj empatije i asertivnog ponašanja. Zarevski (1998) napominje da je asertivnost „oblik ponašanja u socijalnim interakcijama kojim se borimo za svoja prava, u kojem izražavamo svoje želje i osjećaje te odbijamo nerazumne zahtjeve na način da ne nanosimo psihološku ili fizičku štetu drugim osobama“ (43). Komunikacija se uči kao i druge vještine, pomaže u rješavanju mogućih problemskih situacija i čine važan dio pripreme učenika za cjeloživotno učenje i rad s ljudima.

Koliko kvalitetno provedene vježbe utječu na pozitivan ishod učenja, pokazuje istraživanje provedeno na Učiteljskim fakultetima RH na studentima treće godine studija 2017. godine. Rezultati su pokazali da studenti imaju bolje završne ocjene i manje izostanaka s nastave ukoliko su zadovoljni načinom izvođenja nastave, ako su aktivno uključeni u nastavni proces i ako su razvili suradnički odnos s nastavnikom. Veći stupanj zadovoljstva studenti su postigli na vježbama kada su bili podijeljeni u manje skupine: pokazali su bolju interakciju s nastavnikom, osjećali su se slobodnije u izražavanju misli, ideja i kreativnosti što ujedno pozitivno djeluje i na razvoj kompetencija (44).

Kabinetske vježbe imaju ulogu u uspostavljanju standarda prema kojima se može vrednovati izvođenje nastave (objektivno vrednovanje učeničkih postignuća) i povratno informirati učenika o napretku. Pod ovim standardima podrazumijevamo kvalitetu pružene zdravstvene skrbi u svakom pojedinom slučaju, a definiraju se kao „temeljni“ kojima smatramo minimalnu razinu kvalitete te „izvršni“ koji se odnose na najvišu razinu kvalitete (24).

Vježbe u kabinetu su organizirane da prate nastavni plan i program predmeta. Svaki učenik dužan je imati Dnevnik praćenja tijekom vježbi u kojem nastavnik vodi bilješke o napretku učenika tijekom sve tri godine strukovnog obrazovanja. Služi trajnom praćenju i vrednovanju postignutih učeničkih kompetencija. U Dnevniku su napisani sadržaji za svaki strukovni predmet koji je potrebno naučiti, ishodi učenja i kriteriji ocjenjivanja, što doprinosi objektivnom vrednovanju učeničkih postignuća. Krajnji ishod učenja te njegova ocjena omogućava nastavnicima da uvide što su učenici točno naučili a što nisu i što moraju znati kao obvezno, a

učenicima s druge strane omogućava da steknu uvid u ono što ih očekuje u budućem radu (9). Učenici na vježbama promatraju nastavnika, a kasnije samostalno ili u paru demonstriraju određene vještine ili u grupama rješavaju problemske zadatke, no vježbe se prvenstveno koncipiraju na uvježbavanju psihomotornih vještina.

Cilj vježbanja je postizanje visokog stupnja automatskog izvođenja nekih radnji koje nazivamo navike, kako bi postale dio ponašanja osobe u radnim ili životnim situacijama, ponekad i nesvjesno (27). Važan je i pravilni raspored nastavnih predmeta kojima se stječu vještine kroz određeni vremenski slijed, s naglaskom da nisu dan za danom. Obzirom na opsežan broj nastavnih sati i predmeta koji zahtijevaju uvježbavanje, naša škola ne može udovoljiti tim zahtjevima. S druge pak strane, veliki broj sati omogućuje da se slične vještine, ali iz različitih nastavnih predmeta uvježbavaju češće, ali u razmacima.

Vježbe se osim u kabinetima odvijaju i na bolničkim odjelima. Nastavna baza naše škole je Klinički bolnički centar „Sestre milosrdnice“, drugi po veličini u Hrvatskoj (iza KBC „Zagreb“) i broji do danas „16 klinika i 6 zavoda/3 klinička, Objedinjeni hitni bolnički prijem, Bolničku ljekarnu, Institut za klinička medicinska istraživanja te nemedicinske ustrojbene jedinice“. Od 2010. godine pripojeni su mu Klinika za traumatologiju Zagreb i Klinika za tumore Zagreb koji su također nastavna baza našim učenicima (45). Tijekom vježbi na odjelu učenici se uključuju u dnevni raspored odjela, zajedno s nastavnikom sudjeluju i/ili samostalno uz nadzor nastavnika provode sestrinske intervencije, a u skladu sa svojim kompetencijama.

Koliko je važna interakcija učenika s odjelom i pacijentima govori istraživanje strukovne nastavnice Trgovec, D. (2020). Istraživanje je provedeno prije pandemije dok su učenici redovito obavljali vježbe na odjelima, a uključilo je 86 učenika petih razreda medicinske škole Vinogradska. Učenici su procjenjivali povezanost strukovnih predmeta i vježbi, kvalitetu zdravstvene njege na odjelima, moguće uzroke i posljedice nedostatne zdravstvene njege u odnosu na stanje bolesnika, kao i učinke nedostatne njege na pogrešno usmjeravanje učenika u budućem radu. Dobiveni rezultati su pokazali da čak 53% učenika uočava jasnu i izuzetno jasnu svrhu učenja određenih predmeta i povezanost s vježbama, a donekle jasnu svrhu uočava 45% ispitanih učenika. Nadalje, 70% ispitanih učenika želi na vježbama raditi uz nadzor mentora iz škole ili iskusnim medicinskim sestrama na odjelu, a 27% s kolegom iz grupe, dok samo 4% želi pasivno promatrati (46). Ovi rezultati su pokazali da učenici u najvećoj mjeri povezuju teoretsku nastavu s praktičnom primjenom znanja na odjelu. Učenici i u petoj godini trebaju mentora koji će im biti podrška i supervizija u provođenju postupka zdravstvene njege. Nadalje, kliničke vježbe osim što potiču samostalnost i usvajanje kompetencija učenika, također

razvijaju i kritičko promišljanje, potiču odgovornost učenika i usvajanje etičkog kodeksa ponašanja, te su nezamjenjiva komponenta u obrazovanju medicinskih sestara/tehničara. Ovo istraživanje pokazuje vrijednost kliničkih vježbi koje omogućuju učenicima da unaprijede naučeno. Kako je istaknuo Glasser, W (2000) dobar nastavnik osim što poučava, uči primjenjivati i poboljšavati znanje učenika (47).

Škola ima određen broj mentora vježbi zaposlenih u zdravstvenim ustanovama (ovisno o potrebama Škole). Uglavnom su zaduženi za vođenje vježbi izbornih predmeta koji zahtijevaju specifična stručna znanja, kao što su npr. Izborni predmet pod nazivom „Vještine medicinske sestre/tehničara u gipsaonici“ ili „Sestrinska skrb u jedinici za dijalizu“ i zastupljeni su u manjem opsegu sati. Time je učenicima omogućena najviša dostupna stručnost određenih specifičnih područja sestinstva što omogućava praćenje suvremenih trendova u zdravstvenoj njezi. Učenici su najčešće s mentorima iz vanjskih ustanova tijekom završne, pete godine školovanja, kada se očekuje veća samostalnost učenika u radu. Mentor u cjelokupnog procesu obrazovanja ove institucije ima za zadatak da pripremi učenika da znanja i vještine stečene u procesu učenja primjeni na krajnjem radnom mjestu (48).

2.2.2 Djelovanje Škole za medicinske sestre Vinogradska i uključivanje učenika u društveno-odgojne aktivnosti

Škola uključuje učenike u društveno-humanitarni rad (darivanje krvi, volontiranje, sudjelovanje u humanitarnim akcijama: „Hobice za bebice“, Preobraziti okruženje u kojemu živimo, Lijek je u nama, Zdravlje nema cijenu...), obilježavaju dane posvećene podizanju svijesti o bolestima, sindromima, udrugama (Dan ružičastih majica, Dan zelenih majica, Crveni nosovi...) i sudjeluju u projektima škole, kao što su Bolnička bajka, Doniraj flašu za njušku našu, Valentinovo nije samo za zaljubljene, Glasno reci NE i još podosta njih (49).

Projekt „Hobice za bebice“ (Slika 6) je ostvaren u suradnji s „CRO hobice za Palčiče“. Cilj je upoznati učenike škole sa specifičnostima razvoja i potreba nedonešene djece. Učenice 4. razreda su uz pomoć strukovnih nastavnica isheklale 23 hobice za nedonoščad u inkubatoru.

Slika 6. Projekt: „Hobice za bebe“

(Izvor <http://193.198.60.145/galerija/picture.php?/843/category/39>)

Projekt škole „Sestre čitalice“ (Slika 7) je humanitarnog i odgojnog značaja u koji su uključeni učenici volonteri trećih razreda. Cilj je promicanje i poticanje čitanja kod djece mlađe dobi.

Slika 7. Projekt: „Sestre čitalice“

(Izvor: <http://193.198.60.145/galerija/picture.php?/833/category/38>)

Svojim humanitarnim djelovanjem naša Škola se uključila u projekt „Igračkom do dječjeg osmjeha“ (u suradnji s Klinikom za pedijatriju, KBC „Zagreb“) kojem je cilj smanjiti stres i strah djece izazvan pregledima i pretragama koje prolaze tijekom dolaska u bolnicu. Učenici su sakupili, oprali, zapakirali i predali igračke kako bi svako dijete koje dođe u dječju polikliniku dobilo igračku na dar (Slika 8).

Slika 8. Projekt: „Igračkom do dječjeg osmjeha“

(izvor: <http://193.198.60.145/galerija/picture.php?/856/category/40>)

U sklopu Europskih snaga solidarnosti u Školi se provodi projekt u kojem sudjeluju učenici četvrtih i petih razreda „Ujedinjeni u različitosti“ zajedno s partnerom projekta, organizacijom Platypus. Tijekom projekta učenici su organizirali sastanke, radionice i predavanja s trans i interseksualnim osobama, ali i liječnicima koji sudjeluju u zdravstvenoj skrbi za trans i interseksualne osobe (Slika 9).

Slika 9. Projekt škole: „Ujedinjeni u različitosti“

(izvor: <http://193.198.60.145/galerija/picture.php?/878/category/43>)

Cilj svih akcija i projekata je potaknuti razvoj socijalnih i građanskih kompetencija učenika kako bi se što bolje i lakše uključio u radnu i životnu sredinu po završetku školovanja. To se odnosi i na razvoj tolerancije i razumijevanja drugačijih stajališta, osjećaj empatije i nenasilnog rješavanja sukoba (27).

Škola duži niz godina sudjeluje u projektima mobilnosti učenika i nastavnika kao partner ili samostalno. Aktualni Erasmus projekt „Nauči, razmijeni i podijeli“ (Learn, exchange and share) uključuje tri medicinske škole u Hrvatskoj i 3 klinike partnera iz EU (Njemačka i Portugal).

Nadalje, Škola sudjeluje kao partner projekta: Regionalni centar kompetentnosti (RCK) Mlinarska čija je osnovna cilj unaprjeđenja učenja koje se temelji na radu uz jačanje kompetencija u cjelokupnom obrazovnom sustavu od učenika do obrazovnih djelatnika (50). Danas, zahvaljujući programu RCK, strukovni nastavnici imaju mogućnost izrade digitalnih obrazovnih sadržaja (DOS) kojima je cilj osuvremeniti nastavu upotrebom digitalne tehnologije. Time će biti olakšano usvajanje vještina iz predmeta zdravstvene njege, kao i obrazovanje odraslih polaznika.

Učenici Škole sudjeluju na smotrama WorldSkills Croatia, odnosno natjecanju učenika strukovnih škola u Hrvatskoj, što je ujedno i vanjsko vrednovanje Škole. WorldSkills Croatia predstavlja sastavni dio Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) koja za cilj i zadatak ima predstavljanje i učešće RH na europskim i svjetskim natjecanjima i smotrama strukovnog obrazovanja. Cilj je razvoj, promocija izvrsnosti i podizanje atraktivnosti strukovnih obrazovanja u RH kroz organizaciju i provođenje natjecanja učenika strukovnih škola na razini države (51).

Suvremena nastava koju karakterizira motivacija učenika i poticanje njegove uspješnosti odgovara prethodno spomenutom (31). Ova vrsta nastave se odlikuje ostvarenjem najboljeg mogućeg postignuća uz poticanje osobnog razvoja te poboljšanje odnosa svih sudionika ovog procesa. Tome doprinosi i podatak da su učenici medicinske škole Vinogradska ujedno i autori (članovi kulturno-umjetničke grupe) školskog časopisa Infuzija gdje uz mentorstvo knjižničarke njeguju kulturnu baštinu, izdaju svoje literarne radove (proza i poezija) ili se bave istraživačkim novinarstvom iz područja sestrinstva. Škola njeguje sve osobitosti pojedinaca kroz različite oblike djelovanja.

Nastavnici Škole su mentori učenicima na natjecanjima i obrani završnog rada, mentori su im prilikom njihovog studija, članovi su povjerenstava, autori i recenzenti stručnih radova i udžbenika i u konačnici predavači na sveučilištima zdravstvenih i srodnih studija. Stručni ispit za sve strukovne nastavnike zdravstvenih škola se polaže upravo u Vinogradskoj školi, a ona je i baza Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Kineziološkog i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (49). Škola je u nastavnoj godini 2020/2021. pokrenula stručni

časopis Revija koji se izdaje tri puta godišnje u e-obliku i služi profesionalnom i stručnom razvoju nastavnika kroz objavu recenziranih stručnih i istraživačkih radova.

Škola radi na suvremenim pristupima poučavanja, usmjerena je na učenika i njegove potrebe, ulaže trud u razvoj nastavnog kadra, te promiče partnerski odnos svih sudionika nastavnog procesa. Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja kaže da je za osiguravanje kvalitete obrazovnih programa i kvalifikacija nužno učinkovito unutarnje upravljanje kvalitetom ustanove strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Ključnim djelom uspješnog pristupa kvaliteti se navodi predanost nastavnika i uprave te njihova suradnja (52), što govori u prilog nastavniku kao kompetentno ravnopravnom stručnjaku i neizostavnom čimbeniku kvalitetnog ishoda poučavanja.

2.3 Organizacija nastave na daljinu

Nastava na daljinu je pojam koji datira iz davnih vremena kada je pismo (ili pisana uputa) korištena s ciljem motivacije i pomaganja drugim osobama u učenju i obrazovanju. Prva forma nastave na daljinu je bilo dopisno školovanje primarno namijenjeno populaciji niže razine obrazovanja (27). Razvojem tehnologije, knjige i ostale pisane materijale su postepeno zamijenili novi mediji (radio, televizija, telefon). Krajem dvadesetog stoljeća, nastava na daljinu se realizira upotrebom suvremenih računala i interneta koji su omogućili brzu analizu učeničkih radova i slanje povratnih informacija, što je potaknulo širu implementaciju takve vrste učenja.

Univerzalna definicija nastave na daljinu ili online učenja ili e-učenja glasi da je to „*proces obrazovanja (proces učenja i podučavanja) uz uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije koja doprinosi unapređenju kvalitete toga procesa i kvalitete ishoda obrazovanja*“ (53). Katavić i sur. (2015) ističu da se „*učenje na daljinu odnosi na posebno online okruženje gdje se poučavanje i učenje odvija uz pomoć računala kao medija za komuniciranje*“ (54). Sve definicije učenja na daljinu podrazumijevaju one oblike učenje koje ne zahtijevaju direktan susret sudionika procesa poučavanja, a većina komunikacije se odvija uz pomoć digitalnih uređaja.

Prilikom izvođenja nastave na daljinu koriste se brojni digitalni ili multimedijalni sadržaji (audio, video, animacije) jer se poruke i informacije prenose putem teksta, glasa ili videa. Njihova popularnost u primjeni je rasla usporedno s razvojem interneta i weba (engl. World Wide Web – www). Danas je učenje na daljinu sve prisutnije i naglašava se u literaturi kao važan i neizostavan dio suvremenog poučavanja jer potiče aktivno sudjelovanje učenika i upotrebu suvremenih tehnologija čime se pospješuje konkurentnost učenika na tržištu rada.

Neke od prednosti učenja na daljinu (Slika 10) koju ističu mnogi autori u svom istraživanjima su mogućnost kvalitetnog sudjelovanja u nastavi neovisno gdje se osoba nalazi što je od velikog značaja u rijetko naseljenim ili udaljenim mjestima. Nadalje, omogućuje istovremeno sudjelovanje velikog broja korisnika u nastavi jer nema ograničen broj polaznika, dostupno je tijekom dvadeset četverosatnog vremena, a polaznici imaju neograničen pristup svim radnim materijalima potrebnim u pohađanju nastave i obrazovanja te na taj način sami određuju tempo i dinamiku svog rada (izrada i slanje zadataka na uvid nastavniku) čime se postiže najbolja efikasnost planiranog vremena za učenje. (55).

Prednosti uvođenja e-učenja
1. Omogućava kolaborativno učenje (<i>collaborative learning</i>) (dinamičku interakciju s profesorima i studentima)
2. On-line pristup nastavnim materijalima (informacije su lakše dostupne)
3. Omogućava cjeloživotno učenje (<i>lifelong learning</i>)
4. Neovisnost o vremenu i prostoru – fleksibilnost učenja
5. Objedinjavanje različitih medija za prijenos i prikaz informacija (interaktivni sadržaji za učenje i različiti mediji za prezentiranje sadržaja)
6. Mogućnost prilagodavanja osobnom stilu učenja studenta (student uči samostalno organizirajući vrijeme, personalizirani pristup)
7. Omogućava da se vrijeme koje profesor i student imaju na raspolaganju iskoristi za najkvalitetnije obrazovne sadržaje, raspravu i prijenos znanja
8. Omogućava širi pristup obrazovanju (grupama studenata s posebnim potrebama)
9. Nastavnik lakše i kvalitetnije ažurira sadržaje novim spoznajama

Slika 10. Prednosti učenja na daljinu (Izvor: Strategija e-učenja)

Kao što svi oblici poučavanja imaju svoje nedostatke, tako je i s poučavanjem na daljinu. Kao preduvjet učenja na daljinu, korisnik treba imati vještina i znanja koje se odnose na računalnu pismenosti i potrebnu opremu, odnosno računalo i pristup internetu.

Nedostatak učenja na daljinu je vezan i uz osobine ličnosti korisnika koje utječu na strategije učenja i organizaciju vremena. Ako korisnik nema razvijeno samoregulirano učenje, česta su

kašnjenja u izvršavanju obaveza što se u konačnici negativno reflektira na konačne rezultate učenja.

Istraživanja u Hrvatskoj vezana uz nastavu na daljinu pokazuju više nedostataka nego prednosti. To se može pripisati i cjelokupnoj situaciji izazvanoj pandemijom koja je i uzrok nagle primjene nastave online, pa posljedično tome i lošije procijene. Istraživanje o prednostima i nedostacima nastave na daljinu u osnovnim školama iz perspektive nastavnika pokazuje da neovisno o prednostima nastave na daljinu u vidu fleksibilnog radnog vremena i uštede vremena i troškova na putovanja, rezultati pokazuju više nedostataka nego prednosti (56). Nastavnici su kao najveći problemi naveli socijalnu izolaciju i nedostatak osobnih kontakata. To bi mogli povezati s cjelokupnom situacijom izazvanom pandemijom, a ne samo nastavom na daljinu. Kao drugi veliki nedostatak nastavnici su naveli da imaju kontinuiranu dostupnost u svakom trenutku učenja na daljinu, što rezultira pojačanim stresom i narušavanjem obiteljskih odnosa, a time utječe na efikasnost nastavnika u radu.

Rezultati istraživanja viših razreda osnovnih škola koje su provele Runtić, B. i Kavelj, N. (2020) imaju slične rezultate u kojima je nastava na daljinu pokazala više negativnih strana (57). Nastavnici su naveli kao najveći problem cjelodnevnu okupiranost poslom i nedostatak slobodnog vremena. Radni dan je korišten za pripremu nastavnog sadržaja, kontakt s učenicima i čekanje odgovora, a popodne i navečer pregledavanje dostavljenih zadataka i pisanje povratnih informacija. Indikativno je, po navodima autorica da su ispitanici „dva puta češće navodili nedostatke, nego prednosti nastave na daljinu što ukazuje na razvijenu kritičnost i određene poteškoće u ovakvome modelu nastave“. Kod učenika su nedostaci iskazani u vidu povećanog obima radnih zadataka, nedostatak slobodnog vremena, izostanak pomoći od strane nastavnika te poteškoće u razumijevanju nastavne materije. Od prednosti su najviše istaknuli zanimljivost sadržaja nastave, digitalne kvizove i učenje kroz zabavu, .

2.3.1 Organizacija nastave na daljinu prije Covid-19

„Učenje na daljinu“ ili „online učenje“ u RH se provodi na visokim učilištima od 2013. godine i primjenjivo je na one programe obrazovanja kod kojih se online nastava izvodi u minimalno 50% predmeta ili nastave (58).

Temeljni kriterij za izvođenje nastave na daljinu uključuje tehničku podršku, te podršku nastavnicima i studentima. Cilj uvođenja nastave na daljinu je unaprjeđenje sustava izvođenja nastave i bolje povezivanje studenata s dislociranim studijima. Nastava na daljinu se može odvijati sinkrono (odvija se u realnom vremenu) i asinkrono (učenici ili studenti imaju rok do kada trebaju predati zadatak).

CARNet je 2015. godine pokrenuo projekt „e-Škole - cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće“. Projekt je obuhvatio 151 osnovnu i srednju školu u državi, a rezultirao je povećanjem digitalne zrelosti sudionika projekta za 10% (59). To je značilo uvođenje digitalne tehnologije i razvoj digitalnih kompetencija učenika i nastavnika, kao i tehnološko opremanje škole. Nakon završetka projekta 2018. godine, CARNet je iste godine krenuo s provedbom druge faze programa „e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola“ s ciljem digitalne transformacije nastavnog i poslovnog procesa u svim školama RH do kraja 2022. godine. To znači omogućiti svim školama pribor za korištenje digitalnog obrazovnog sadržaja, tehničku podršku i materijal za razvoj i primjenu digitalnih vještina.

Opći cilj programa e-Škole „pridonosi jačanju kapaciteta osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovnog sustava s ciljem osposobljavanja učenika za tržište rada, daljnje školovanje i cjeloživotno učenje“ (59). Na temelju ovih podataka možemo zaključiti da su hrvatske odgojno-obrazovne institucije imale osnovna znanja za upotrebu elektroničkih medija i digitalnih sadržaja u obrazovanju prije izbivanja pandemije Covid-19, ali ne možemo potvrditi da su bili metodološki spremni obzirom da se promjena dogodila naglo.

Istraživanje stavova učenika o nastavi na daljinu (Lovrić, R. i Bjeliš, N.) su pokazala da je učenicima nedostajala dodatna edukaciju o načinu služenja s određenim platformama i alatima kojima su se služili za vrijeme nastave na daljinu. Poznavanje platformi i alata u radu na daljinu bi olakšali provođenje nastave, usvajanje sadržaja i umanjilo bi potrebno vrijeme koje su učenici dodatno o trošili (60). Rezultati dobiveni ovim istraživanjima potvrđuju tezu da nastavnici prilikom pripreme i izvođenja nastave u razredu ovise samo i isključivo o sebi, dok prilikom izvođenja online nastave ovise o informatičkoj potpori i podršci ustanove što za rezultat ima izniman utjecaj na samu kvalitetu i krajnje rezultate učenja (54).

2.3.2 Organizacija nastave na daljinu tijekom Covid-19

Dostupnost sadržaja i materijala, kao i omogućavanje učenja svim učenicima su osnovni postulati online nastave što zahtjeva da svaki učenik ima uređaj i pristup internetu.

Raspored nastave i način rada su bili prilagođeni načinu provođenja učenja na daljinu jer takav pristup zahtjeva više vremena za rješavanje zadataka i usvajanje gradiva nego kad su u školi. Da bi to uspješno funkcioniralo, upute moraju biti prezentirane na jednostavan i razumljiv način, a sami zadaci moraju biti prilagođeni programu, dobi i karakteristikama učenika. Posebna pažnja i naglasak je stavljen na svakodnevno funkcioniranje učenika uz obavezu usklađivanja školskih s drugim obvezama. Komunikacija mora biti redovita, jasna i obostrana.

Kod nas se prelazak učenja na daljinu dogodio takoreći „preko noći“, tako da uvjeti za kvalitetnu pripremu nastavnika i učenika i cijelog obrazovnog sustava nisu bili zadovoljeni. Za to postoji više razloga, a kao najizraženiji se pokazao nedostatak vremena za prilagodbu na drugačije metode i oblike rada. Drugačije radno okruženje i nove metode rada zahtijevaju određeno vrijeme za stjecanje iskustava u radu i primjere dobre prakse koji će poslužiti kao temelj za refleksiju i daljnje upute za rad. U ovom slučaju to nije bilo moguće isplanirati već se što bolje prilagoditi. Izvođenje nastave na daljinu je utjecalo na izostanak interakcije učenika i njihovo druženje u školi i izvan škole, kao i interakciju s nastavnicima i svim aktivnostima kojima su se bavili u slobodno vrijeme što utječe na smanjenje, odnosno izostanak socijalnih odnosa koji su važan prediktor u narušavanju mentalnog zdravlja (61), kao i osjećaj neizvjesnosti i straha od nepoznatog koje je pandemija donijela sa sobom.

Odmah na početku odvijanja nastave na daljinu, CARNet je u najkraćem vremenu predstavio i omogućio nastavnicima i učenicima besplatno korištenje „online sustava za organizaciju i provođenje nastave na daljinu“. Najčešće se spominje Loomen, pa Microsoft Teams, Google Classroom i Yammer. Najčešće korišteni videokonferencijski alati su Google Meet, Zoom i Adobe Connect (62). Ovi alati nisu idealni, ali svakako mogu pomoći i olakšati online nastavu. Prednosti su dijeljenje sadržaja nastave u vidu prezentacija ili predavanja online, a osnovni nedostatak odnosi se na online provjere ispita znanja. Kada se sagledaju svi dostupni alati, vidljivo je da svaki od njih ima prednosti i nedostatke.

Važno je odabrati digitalnu platformu koja u najvećoj mjeri može zadovoljiti zahtjevima nastavnika i jednostavna je za korištenje. Pri izboru treba uzeti u obzir i mogućnosti i predznanja

učenika o korištenju. Naime, nastavnici najčešće odabiru platformu koja njima osobno najviše odgovara, dok su učenici prisiljeni prilagoditi se svim nastavnicima i raditi s puno više alata. O tome je važno voditi računa unutar škole ili razrednog vijeća.

MZO je za učenike razredne nastave organiziralo provođenje nastave na daljinu putem javne televizije zbog dobi učenika i potrebne im pomoći u savladavanju nastavnog sadržaja. Kada su u pitanju učenici viših razreda osnovne škole (od 5. do 8.razreda), njima su bili dostupni kratki 15-minutni nastavni video sadržaji. Svrha im je omogućiti učenicima stjecanje odgojno-obrazovnih ishoda zadanih predmetnim kurikulumom uzimajući u obzir dnevno opterećenje učenika nastavom. Za maturante su također bili dostupni video sadržaji opće obrazovnih predmeta koji su ih pripremali za polaganje ispita državne mature. Na kraju je potrebno naglasiti da je uz podršku CARNet-a učenicima omogućen pristup internetu kao i potrebna oprema za izvođenje nastave na daljinu (63).

Cilj je bio omogućiti svim učenicima i nastavnicima kvalitetni i suvremeni obrazovni sadržaj, primjeren dobi učenika i ishodima učenja, kako bi nastava na daljinu dostigla sve svoje mogućnosti i prednosti.

Veliki problem nastave na daljinu je bilo vrednovanje učenika neovisno o dobivenim uputama MZO da „učeniku treba dati ocjenu iz aktivnosti i ocjenu iz složenijeg zadatka“ (63) što je rezultiralo samostalnom procjenom nastavnika u pronalaženju najboljeg rješenja.

NCVVO je proveo veliko istraživanje zadovoljstva nastavnika u osnovnim školama za vrijeme nastave na daljinu (na kraju školske godine 2019/2020). „Čak 90% učitelja tvrdi da je nastava na daljinu od njih iziskivala veliki napor i trud te je za njih predstavljala dodatni izvor stresa. Više od polovice ih smatra da nastava na daljinu nije bila kvalitetna. Manje od polovice učitelja smatra da su ocjene koje su zaključili odraz stvarnoga znanja te ih dvije trećine tvrdi da su u ocjenjivanju bili blaži nego inače. Manje od polovice (40%) učitelja tvrdi da su im Upute za ocjenjivanje (MZO) bile korisne“ (64). Prilikom analize ovih rezultata važno je uzeti u obzir da su provedena u osnovnim školama gdje je teže provoditi nastavu na daljinu upravo zbog već spomenutih razloga kao što su nedostatna digitalna znanja korisnika i nemogućnost učenika u samostalnom korištenju digitalnih alata što uvelike ograničava mogućnosti poučavanja. Nastavnici su istaknuli i veliki pritisak koji se reflektirao na roditelje koji su, po mišljenju više od polovice učitelja istog istraživanja zaslužni za napredak učenika tijekom nastave na daljinu. Potreba za uključivanjem roditelja u nastavni proces utječe na povećanje stresa učenika, roditelja i nastavnika vezanog uz nastavu na daljinu.

Učenici su kao najveći nedostatak nastave na daljinu istaknuli velik broj zadataka u kratkom vremenu. To je iskazalo 71% učenika u istraživanju Instituta za društvena istraživanja (65). Slične rezultate je dobila i stručna suradnica Šajatović M. (2020) u istraživanju provedenom u Učeničkom domu Virovitica, u kojem se 65,5% ispitanih srednjoškolaca izjasnilo da im najviše teškoća nastave na daljinu predstavlja prevelik opseg gradiva i zadataka (66). Ovi podaci govore da je jako važno voditi brigu o dnevnom i tjednom opterećenju učenika, kao i pravilnoj raspodjeli vremena (treba uzeti u obzir i slobodne aktivnosti učenika koje su važne u održavanju mentalnog zdravlja).

2.3.3 Organizacija nastave na daljinu u strukovnim školama tijekom Covid-19

Kada se govori o nastavi na daljinu u strukovnim školama, tamo je situacija bila najnezahvalnija budući da učenici i nastavnici nisu mogli provesti pojedine dijelove strukovnih programa odnosno praktičnu nastavu. ASOO je vezano za navedeno, razvila i pokrenula „Portal za potporu održavanju nastave na daljinu za strukovne škole i ustanove za obrazovanje odraslih“ (67).

Podaci AZOO kažu da su „u razdoblju od ožujka do lipnja 2020. prikupili, obradili i objavili 6 336 digitalnih materijala za međupredmetne i sektorski specifične teme“. Pri tome je važno napomenuti da je nastavni materijal prikupljen od strane visokih učilišta, strukovnih nastavnika i nastavnika u obrazovanju odraslih, te u suradnji s Hrvatskom obrtničkom komorom (HOK), Hrvatskom gospodarskom komorom (HGK) i od poslodavaca. To znači da su nastavnici strukovnih predmeta dobili logističku podršku ASOO i AZOO u kontekstu koordinacije i razmjene nastavnih sadržaja koje su nastavnici izraditi, ali se to prvenstveno odnosilo za teoretski dio nastave.

Najveći problem u strukovnim školama je bio organizirati praktični dio nastave strukovnih predmeta. Usvajanje vještina je neophodan dio stjecanja strukovnih kompetencija kao temeljnih ishoda, stoga možemo reći da su učenici ostali zakinuti. Istraživanje CARNet-a iz srpnja 2020. godine pokazalo je da su „nastavnici u potpunosti ili uglavnom zadovoljni kako izvode nastavu na daljinu, čak njih 97%, dok 89 % nastavnika misli da se i njihovi učenici dobro ili uglavnom

dobro snalaze u nastavi na daljinu“ (68). S druge pak strane, „većina je ispitanih srednjoškolaca zadovoljstvo organizacijom i uspješnosti provedbe nastave na daljinu procijenila srednjom vrijednošću ili ocjenom tri, na skali od jedan do pet, što govori da nisu u potpunosti nezadovoljni, ali niti u potpunosti zadovoljni“. Iz ovih rezultata možemo zaključiti da postoje razilaženja između nastavnika i učenika kada se govori o percepciji zadovoljstva nastavom na daljinu. Pod „zadovoljstvom“ podrazumijevamo „opći afektivni odnos prema svojim obavezama, a rezultat je mišljenja pojedinca o svim, za njega relevantnim, intrinzičnim i ekstrinzičnim aspektima posla“ (69). Potrebno je raditi daljnja istraživanja na istu temu kako bi se pospješila uspješnost nastave i uklonile potencijalne frustracije (nezadovoljstva) sudionika procesa.

Pozitivna promjena koja se dogodila u nastavnoj godini 2020/2021. je organizacija nastave u 3 modela: nastava u školi (model A), mješovita nastava ili kombinacija nastave u školi i nastave na daljinu (model B) i isključivo nastava na daljinu (model C) kad bude neophodno (70).

Maturanti su imali model A nastave kad god je bilo moguće i prema rezultatima istraživanja MZO-a, 90% nastave se odvijalo u školi (71). To je velika razlika u usporedbi sa školskom godinom 2019/2020. kad je većina učenika završila školu na daljinu, uključujući i praktični dio nastave.

2.4 Organizacija nastave na daljinu u Školi za medicinske sestre Vinogradska tijekom Covid-19

Pandemija Covid-19 je negativno utjecala na kvalitetu cjelokupnog nastavnog procesa, a posebno na strukovni dio obrazovnog programa. Na kraju nastavne godine 2019/2020., nakon prvog vala pandemije, u Školi je provedeno ispitivanje zadovoljstva učenika provedenom nastavom na daljinu na slučajnom uzorku od 67 učenika trećeg, četvrtog i petog razreda (72). Učenici su istaknuli kao najveći nedostatak nastave na daljinu direktnu pomoć nastavnika i njihovo objašnjavanje nastavnog sadržaja. Nemogućnost direktne komunikacije se može pripisati nestabilnim internetskim sustavom koji su učenici često isticali u prvom prelasku na nastavu *na daljinu*. To potvrđuje i nekoliko nezavisnih istraživanja, kao što je rezultat analize u istraživanju mišljenja o internetskom poučavanju i poučavanju na daljinu na platformi School

Education Gateway u Europi tijekom travnja i svibnja 2020. godine. Anketu je ispunilo 4 859 ispitanika (od kojih su 86 % bili nastavnici ili ravnatelji škola), a 49% ispitanih učenika navelo je otežan pristup tehnologiji, odnosno računalu i stalnoj internetskoj vezi (73). Slični rezultati nestabilnog internetskog sustava dobiveni su i u ispitivanju srednjoškolaca u Učeničkom domu Virovitica (66) kada je čak 43,1% ispitanika navelo slične probleme.

U školskoj godini 2020/2021. MZO-a je osiguralo učenicima i nastavnicima osnovnih i srednjih škola prijenosna računala i/ili tablete odmah na početku nastave, CARNet je osigurao internetsku podršku, pa tijekom 2020/2021. godine nije bilo tehničkih problema u provođenju nastave na daljinu. Nastava na daljinu se temeljila na iskustvima i refleksiji prethodne nastavne godine za unaprjeđenje nastave, pogotovo strukovnih predmeta što je predstavljalo puno veći izazov. Teoretska i praktična nastava se odvijala u svim razredima u realnom vremenu (sinkrono), što znači da su učenici i nastavnici pratili svoj tjedni raspored. Domaće zadaće i zadaci za samostalni rad davani su u puno manjem obujmu nego ranije. Nastavni sat je trajao 40 minuta umjesto 45 minuta kako bi učenicima omogućili odmor i pripremu za idući nastavni sat. Nastavni sadržaj je strukturiran da obuhvati najvažnije ishode učenja, pri čemu se vodila briga o redovitom ponavljanju nastavnog sadržaja prošle školske godine kad god se ukazala prilika. Dogovoreno je na razini Škole da se koristi MS Teams kao platforma za odvijanje nastave i komunikacije između svih sudionika nastave; učenik-nastavnik; učenik-učenik, nastavnik-nastavnik i nastavnik-stručni tim. Microsoft Teams je dio Office 365 alata opisan kao komunikacijski, a namijenjen je za pozive i razgovore. Osnovna značajka mu je mogućnost kreiranja grupa kao npr. jedan cijeli razred ili „virtualna učionica“ uključujući i nastavnika što svima omogućuje pristup dijeljenom sadržaju na jednom mjestu. Uz navedeno, on omogućuje prezentiranje i pohranu sadržaja, dijeljenje istog među sudionicima, te ono što je jako važno, postavljanje i vrednovanje zadataka. Jednostavan je za korištenje i lako se prilagoditi radu alata (62). U MS Teamsu je formirana virtualna zbornica za nastavnike, virtualne učionice za svaki predmet i razred, kao i virtualni kutak za psihološku pomoć od strane stručnog tima kao i u prošloj nastavnoj godini. Učenici su na mrežnoj stranici škole mogli pristupiti i virtualnoj e-knjžnici i svim aktualnim obavijestima i događanjima. Nastavni materijal za učenje (računalne prezentacije, problemski zadatci, video uradci itd.) i dodatni nastavni sadržaj (kviz ili nastavni listići za ponavljanje) kao i postupnici za izvođenje vještina učenicima je u svakom trenu bio dostupan u oblaku ili u virtualnoj učionici razreda. Učenici su mogli komunicirati s nastavnikom i drugim učenicima putem privatnih (chat) poruka ili grupno. Nastavnici su mogli učenicima slati zadatke u virtualni razred ili privatno poslati povratnu informaciju o poslanom

uratku, što je omogućilo dobru komunikaciju na razini učenik-nastavnik i nastavnik-učenici. Videokonferencija se odvijala putem Zoom platforme koja podržava istovremeno dijeljenje sadržaja, kao npr. računalne prezentacije ili kviza čime se olakšava izvođenje teoretske nastave.

2.4.1 Organizacija strukovnih vježbi na daljinu u Školi za medicinske sestre Vinogradska

Vježbe iz predmeta zdravstvene njege odvijale su se u grupama od 8 do 10 učenika, kao i za vrijeme nastave u školi. Tijekom nastave na daljinu svakodnevno je korištena online komunikacija s učenicima putem Zoom platforme. Učenici bi dobili problemski zadatak, npr. prikaz slučaja bolesnika kod određene bolesti prethodno obrađene na satu teoretskog djela nastave s ciljem prepoznavanje potreba za zdravstvenom njegom. Zadatak bi rješavali u paru ili samostalno, a kasnije bi zajedno kao grupa kroz diskusiju i razgovor unutar grupe došli do rješenja i provjerili razumijevanje naučenog, ili pak utvrdili greške. Poticalo se aktivno sudjelovanje svih učenika kroz rasprave, razgovor, i diskusije. Učenici su na taj način mogli bolje upamtiti novi sadržaj, a nastavnik provjeriti razumijevanje naučenog (i po potrebi ispraviti učenika). Uz to su učili i komunikacijske i socijalne vještine.

Pravila ponašanje učenika u „nastavi na daljinu“ su ista kao i za „nastavu u školi“. Od učenika se očekuje redovito prisustvovanje nastavi uz kulturno ophođenje prema nastavniku i ostalim učenicima. Tijekom videokonferencije potrebno je uključiti kameru da se vidi lice i uključiti mikrofonski uređaj, osim ako nastavnik ne traži drugačije. Radno mjesto mora biti prilagođeno nastavnom procesu (za radnim stolom, osvijetljeno i ugodno, a ne u krevetu). Tijekom nastave aktivno se uključivati u komunikaciju i ne ometati nastavu nekim drugim radnjama. Prilikom nastave učeniku nije dozvoljena konzumacija hrane ili obavljanje nekih drugih radnji. (63). Ovo je važno napomenuti jer je okolina u kojoj učenik boravi i atmosfera koja vlada dio nastavnog okruženja koje mora biti poticajno za uspješan rad (organizacija nastave u školi i nastavno okruženje). Također, u komunikaciji učenika i nastavnika putem elektroničke pošte ili poruka, kultura ponašanja je ista kao i u nastavi u živo (pozdraviti na početku, predstaviti se, biti jasan i sažet, na kraju zahvaliti i odzdraviti). Možda se ovakve upute čine suvišne, ali škola je odgojno-obrazovna ustanova koja ima za cilj pripremiti učenike za budući život i rad, a to uključuje i razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina.

Tijekom nastave na daljinu je pokrenuta i e-knjižnica Škole (74). Svojim sadržajem, potpora je učenicima i nastavnicima u nastavi na daljinu, nudi sadržaje za učenje i slobodno vrijeme i razvija medijsku i čitateljsku kulturu. E-knjižnica učenicima i nastavnicima na jednom mjestu pruža pristup digitalnim sadržajima i alatima za lakše snalaženje u nastavi na daljinu, pristup digitalnim knjigama i lektirama, kao i poveznice na kulturne i sportske događaje kako bi kvalitetno i svrsishodno upotpunili slobodno vrijeme.

3. CILJEVI I HIPOTEZE

3.1 Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati zadovoljstvo učenika trećih, četvrtih i petih razreda Škole za medicinske sestre Vinogradska kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege na daljinu u odnosu na tradicionalnu nastavu u školi tijekom pandemije Covid-19.

Svrha istraživanja je procijeniti uspješnost provođenja nastave strukovnih predmeta na daljinu u nastavnoj godini 2020/2021. iz perspektive učenika.

3.2 Problemsko pitanje

Analiza dobivenih rezultata odgovoriti će na postavljena problemska pitanja:

1. Može li nastava strukovnih predmeta na daljinu uspješno zamijeniti provođenje vježbi u kabinetu ili na odjelu uz krevet bolesnika iz perspektive učenika?
2. Postoje li razlike u zadovoljstvu učenika nastavom strukovnih predmeta u školi obzirom na godinu školovanja?
3. Postoje li razlike u zadovoljstvu učenika nastavom strukovnih predmeta na daljinu obzirom na godinu školovanja?

Hipoteza 1: Učenici su manje zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u „nastavi na daljinu“ u odnosu na „nastavu u školi“

Hipoteza 2: Učenici 3. razreda su više zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u školi u odnosu na učenike četvrtih i petih razreda

Hipoteza 3: Učenici petih razreda su manje zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u nastavi na daljinu u odnosu na učenike trećih i četvrtih razreda

Dobiveni rezultati će koristiti unaprjeđenju nastave zdravstvene njege, kako u školi, tako i u nastavi na daljinu. Zadovoljstvo učenika utječe pozitivno na njihovu uspješnost u postizanju kompetencija, a uspješni učenici čine kvalitetnu školu.

4. ISPITANICI I METODE

4.1 Ispitanici

Ispitani uzorak je obuhvatio 275 učenika Škole za medicinske sestre Vinogradska koji uključuje 75 učenika trećeg razreda, 102 učenika četvrtog razreda i 98 učenika petog razreda. Od ukupnog broja ispitanika, učenica je 219 (80%), a učenika 56 (20%), što je bilo i očekivano obzirom da medicinsku školu još uvijek upisuju većinom učenici ženskog spola. Za provedbu ispitivanja učenika je dobivena suglasnost Ravnatelja škole. Anketiranje učenika je provedeno na satu razredne nastave tijekom mjeseca veljače 2021. godine, po povratka učenika u školu sa zimskih praznika i nastave na daljinu drugog vala pandemije. Prije ispunjavanja upitnika učenici su dobili jasnu uputa kojom je objašnjena svrha istraživanja. Naglašena je njihova anonimnost i dobrovoljnost sudjelovanja u istraživanju, kao i povjerljivost dobivenih odgovora. Učenici su zamoljeni za iskrenost u ispunjavanju ankete.

4.2 Metode istraživanja

Kao osnovna metoda istraživanja je korišten anonimni anketni upitnik konstruiran za potrebe ovog istraživanja s ciljem osobne procijene sljedećih faktora: kvaliteta nastave strukovnih predmeta i kvaliteta zdravstvenih vježbi, strategije poučavanja i učenja, nastavno ozračje, suradnja s ostalim dionicima odgojno-obrazovnog procesa i vlastita aktivnost.

Upitnik se temelji na pitanjima samovrednovanja škole koje provodi Tim za kvalitetu, ali je modificiran i prilagođen potrebama ovog istraživanja. Sastoji od 13 pitanja zatvorenog tipa vezanih uz provođenja nastave na daljinu i nastave u školi. Sudionici odgovaraju koliko se slažu s pojedinom tvrdnjom na Likertovoj skali procjene od jedan do pet, pri čemu 1 znači „Uopće se ne slažem“, a 5 znači „U potpunosti se slažem“. Na kraju ankete se nalaze 2 pitanja otvorenog tipa u kojima učenici mogu dati slobodne odgovore (Prilog B).

Ispitivanje kvalitete nastave je provedeno u vidu samoprocjene učenika, odnosno, njihove percepcije nastave na daljinu i nastave u školi. U budućim ispitivanjima bi za relevantnije rezultate bilo dobro obuhvatiti i procjenu nastave iz perspektive nastavnika, opremljenost škole

i učionica, uređenje učionica, metode rada korištene tijekom nastave na daljinu, procjenu digitalnih vještina nastavnika i učenika i usporediti ih s drugim školama za medicinske sestre.

4.3 Statistička obrada podataka

Budući da je sam upitnik oblikovan isključivo za potrebe ovog istraživanja, prije izračuna rezultata je provjerena interna pouzdanost ljestvica na temelju Chronbach alpha koeficijenta. Cronbah alpha koeficijent iznosi .988 za online nastavu i .986 za nastavu u školi. Ako se uzmu zajedno verzije za online nastavu i nastavu u školi onda iznosi .989. što prikazuje izvrsnu razinu pouzdanosti, odnosno može se smatrati valjanim instrumentom za mjerenje stavova i mišljenja ispitanika.

Za obradu podataka iz upitnika korišten je program SPSS Statistics 20.0 (IBM, Armonk, NY).

Sve ispitane varijable prikazane su pomoću deskriptivne statistike. S obzirom da se radi o kvantitativnim varijablama, za svaku česticu iz upitnika prikazana je „aritmetička sredina“ (M), odnosno prosječan stupanj slaganja s tvrdnjom, „standardna devijacija“ (SD) te „minimalna“ (Min) i „maksimalna vrijednost“ (Max). Ove vrijednosti su prikazane zasebno za čestice koje se odnose na nastavu u školi i online nastavu.

Tijekom obrade, uspoređen je prosječan stupanj slaganja na svakoj pojedinoj čestici s obzirom na vrstu nastave i razred učenika. Za usporedbu prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjama s obzirom na vrstu nastave (nastava u školi i online nastava) korišten je t-test. Za usporedbu prosječnog stupnja slaganja s tvrdnjama s obzirom na razred učenika (3., 4. i 5. razred) korištena je jednostavna analiza varijance. Razlika između učenika 3., 4. i 5. razreda, odnosno analiza varijance prikazana je posebno za čestice koje se odnose na nastavu u školi i posebno za čestice koje se odnose na online nastavu. Za sve vrijednosti analize varijance koje su se pokazale statistički značajnima, proveden je post-hoc Tukeyev test kako bi se utvrdilo među kojim skupinama učenika postoje značajne razlike.

Kao granica statističke značajnosti u svim testovima korištena je p vrijednost $p=.05$.

5. REZULTATI

Tablica 4. Prikaz raspodjele ispitanika prema razredu koji pohađaju.

Razred	N	N (%)
3. razred	75	27,3%
4. razred	102	37,1%
5. razred	98	35,6%

U istraživanje je uključeno 75 učenika 3. razreda, 102 učenika 4. razreda i 98 učenika 5. razreda. (ukupno 275 učenika). Po zastupljenosti učenika po godini školovanja, najzastupljeniji su učenici četvrtog razreda (37,1%), potom slijede učenici petog razreda (35,6%) i na kraju učenici 3. razreda (27,3%).

Tablica 5. Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na nastavu u školi.

Pitanja	N	M	SD	Min	Max
Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi	275	3,63	1,24	1	5
Upute za rad i predavanja nastavnika su jasne	275	3,56	1,28	1	5
Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv	275	3,24	1,12	1	5
Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi	275	3,59	1,15	1	5
Zadovoljan/a sam načinom rada na nastavi	275	3,55	1,17	1	5
Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	275	3,77	1,06	1	5
Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	275	3,99	0,99	1	5
Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	275	4,23	0,96	1	5
Smatram da se vježbe na klinici provode kvalitetno	275	4,13	1,09	1	5
Vježbe ispunjavaju moja očekivanja	275	3,88	1,20	1	5
Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama	275	3,79	1,22	1	5
Preferiram klasični tip nastave u živo	275	3,92	1,22	1	5

Podaci u Tablici 5. pokazuju prosječni stupanj slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na nastavu u školi. Učenici su u najvećem stupnju zadovoljni suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave ($M=4,23$), smatraju kako se vježbe na klinici provode kvalitetno ($M=4,13$) te smatraju kako mogu očekivati pomoć od strane nastavnika onda kada im je ista potrebna ($M=3,99$). S druge strane, u najmanjem stupnju im je zanimljiv sadržaj strukovnih predmeta ($M=3,24$) i najmanje su zadovoljni načinom rada na nastavi ($M=3,55$). Također, tvrdnja s kojom se ponajmanje slažu je i kako su upute nastavnika za rad i predavanja jasne ($M=3,56$).

Tablica 6. Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na online nastavu.

Pitanja	N	M	SD	Min	Max
Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,51	1,30	1	5
Upute za rad i predavanja nastavnika u nastavi <i>na daljinu</i> su jasne	275	2,50	1,37	1	5
Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv u nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,25	1,21	1	5
Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,18	1,10	1	5
Zadovoljan/a sam načinom rada u nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,25	1,20	1	5
Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	275	2,31	1,14	1	5
Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	275	2,26	1,28	1	5
Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	275	2,17	1,20	1	5
Smatram da se vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> provode kvalitetno	275	1,64	0,93	1	5
Vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> ispunjavaju moja očekivanja	275	1,93	1,10	1	5
Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama u nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,00	1,15	1	5
Preferiram tip nastave <i>na daljinu</i>	275	1,85	1,12	1	5

Podaci u Tablici 6. pokazuju prosječni stupanj slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na online nastavu. Učenici su u najvećem stupnju zadovoljni svojom aktivnošću u nastavi na daljinu (M=2,51) te smatraju kako su upute za rad i predavanja nastavnika u nastavi na daljinu jasna (M=2,50). Također, jedna od tvrdnji s kojom se u ponajvećem stupnju slažu je i kako ih većina nastavnika potiče na samostalnost u radu (M=2,31). S druge strane, u najmanjem stupnju smatraju da se vježbe u nastavi na daljinu provode kvalitetno (M=1,64), smatraju da vježbe u nastavi na daljinu ispunjavaju njihova očekivanja (M=1,93) te u najmanjem stupnju navode da preferiraju nastavu na daljinu (M=1,85).

Tablica 7. Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjom koliko im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje.

Vrsta nastave	Pitanje	N	M	SD	Min	Max
<i>Nastava u školi</i>	Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje	275	3,39	1,17	1	5
<i>Online nastava</i>	Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi <i>na daljinu</i>	275	2,48	1,27	1	5

Podaci u Tablici 7. pokazuju prosječni stupanj slaganja učenika s tvrdnjom u kojoj mjeri im je „dosadan način na koji većina nastavnika predaje“. Učenici se u većem stupnju slažu kako im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje na nastavi u školi (M=3,39) nego u nastavi na daljinu (M=2,48), odnosno učenicima je dosadniji način na koji nastavnici predaju na nastavi u školi.

Tablica 8. Prikaz razlika u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama s obzirom na tip nastave (nastava u školi i online nastava).

Pitanje	Nastava u školi	Online nastava	t	p
	M (SD)	M (SD)		
Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi	3,63 (1,24)	2,51 (1,30)	10,313	.000
Upute za rad i predavanja nastavnika su jasne	3,56 (1,28)	2,50 (1,37)	9,395	.000
Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv	3,24 (1,12)	2,25 (1,21)	9,928	.000
Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi	3,59 (1,15)	2,18 (1,10)	14,752	.000
Zadovoljan/a sam načinom rada na nastavi	3,55 (1,17)	2,25 (1,19)	12,948	.000
Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje	3,39 (1,17)	2,48 (1,27)	8,734	.000
Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	3,77 (1,06)	2,31 (1,14)	15,630	.000
Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	3,99 (0,99)	2,26 (1,28)	17,693	.000
Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	4,23 (0,96)	2,17 (1,20)	22,223	.000
Smatram da se vježbe na klinici provode kvalitetno	4,13 (1,09)	1,64 (0,93)	28,717	.000
Vježbe ispunjavaju moja očekivanja	3,88 (1,20)	1,93 (1,10)	19,852	.000
Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama	3,79 (1,22)	2,00 (1,15)	17,768	.000
Preferiram klasični tip nastave u živo/na daljinu	3,92 (1,22)	1,85 (1,12)	20,594	.000

Podaci u *tablici 8.* pokazuju kako postoje statističke značajne razlike u prosječnom stupnju slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom koja se odnosi na nastavu u školi i online nastavu. Općenito, učenici su u većem stupnju zadovoljni s nastavom u školi i statistički značajno pozitivnije procjenjuju nastavu u školi. Jedina karakteristika prema kojoj je online nastava pozitivnije procijenjena je način a koji većina nastavnika predaje. Učenici procjenjuju da je način na koji većina nastavnika predaje u školi dosadniji nego način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu ($t=8,734$; $p=.000$).

Tablica 9. Prikaz razlika između učenika 3., 4. i 5. razreda u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama koje se odnose na nastavu u školi.

Pitanje	3. razred	4. razred	5. razred	F	p
	M (SD)	M (SD)	M (SD)		
Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi	3,63 (1,19)	3,41 (1,40)	3,87 (1,07)	3,413	.034
Upute za rad i predavanja nastavnika su jasne	3,88 (1,08)	2,98 (1,60)	3,93 (0,71)	19,152	.000
Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv	3,57 (1,13)	3,19 (1,33)	3,04 (0,79)	5,102	.007
Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi	3,99 (0,92)	3,58 (1,39)	3,31 (0,92)	7,868	.000
Zadovoljan/a sam načinom rada na nastavi	3,24 (1,29)	3,67 (1,35)	3,67 (0,77)	3,770	.024
Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje	3,11 (1,27)	3,84 (1,24)	3,14 (0,83)	13,155	.000
Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	3,56 (1,24)	4,05 (1,10)	3,65 (0,76)	5,832	.003

Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	4,25 (0,90)	3,88 (1,15)	3,89 (0,82)	3,864	.022
Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	4,20 (0,92)	4,08 (1,19)	4,40 (0,65)	2,848	.060
Smatram da se vježbe na klinici/nastavi na daljinu provode kvalitetno	4,25 (1,00)	4,08 (1,18)	4,08 (1,06)	0,690	.502
Vježbe ispunjavaju moja očekivanja	4,09 (1,22)	3,95 (1,29)	3,63 (1,05)	3,514	.031
Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama	3,91 (1,23)	3,81 (1,35)	3,67 (1,00)	0,828	.438
Preferiram klasični tip nastave u živo	4,05 (1,37)	3,49 (1,26)	4,26 (0,89)	11,220	.000

Podaci u *Tablici 9.* (jednostavna analiza varijance) pokazuju kako se učenici 3., 4. i 5. razreda statistički značajno razlikuju u prosječnom stupnju slaganja s većinom tvrdnji koje se odnose na nastavu u školi. Tvrdnje na kojima postoje značajne razlike su: „Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi“ ($F=3,413$; $p=.034$), „Upute za rad i predavanja nastavnika su jasne“ ($F=19,152$; $p=.000$), „Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv“ ($F=5,102$; $p=.007$), „Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi“ ($F=7,868$; $p=.000$), „Zadovoljan/a sam načinom rada na nastavi“ ($F=3,770$; $p=.024$), „Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje“ ($F=13,155$; $p=.000$), „Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu“ ($F=5,832$; $p=.003$), „Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno“ ($F=3,864$; $p=.022$), „Vježbe ispunjavaju moja očekivanja“ ($F=3,514$; $p=.031$), „Preferiram klasični tip nastave u živo“ ($F=11,220$; $p=.000$).

Dodatnom analizom (Tukeyev post-hoc test) utvrđeno je između kojih skupina učenika zapravo postoje značajne razlike.

Učenici 4. razreda se statistički značajno razlikuju od učenika 5. razreda u zadovoljstvu njihovom aktivnošću na nastavi ($p=.026$). Učenici 4. razreda ($M=3,41$) su značajno manje zadovoljni njihovom aktivnošću na nastavi u odnosu na učenike 5. razreda ($M=3,87$).

Učenici 3. i 5. razreda značajno se razlikuju prema tome koliko im je sadržaj strukovnih predmeta zanimljiv ($p=.005$) te stupnju u kojem vježbe ispunjavaju njihova očekivanja ($p=.032$). Učenici 5. razreda smatraju sadržaj strukovnih predmeta manje zanimljivim ($M_3=3,57$; $M_4=3,19$; $M_5=3,04$) i vježbe u manjem stupnju ispunjavaju njihova očekivanja ($M_3=4,09$; $M_4=3,95$; $M_5=3,63$).

Učenici 4. razreda se statistički značajno razlikuju od učenika 3. i 5. razreda prema tome koliko su im jasne upute za rad i predavanja ($p_{4i3}=.000$; $p_{4i5}=.000$), prema tome koliko im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje ($p_{4i3}=.000$; $p_{4i5}=.000$), prema stupnju u kojem ih većina nastavnika potiče na samostalnost u radu ($p_{4i3}=.006$; $p_{4i5}=.020$) te prema tome koliko preferiraju

klasični tip nastave u živo ($p_{4i3}=.005$; $p_{4i5}=.000$). Učenici 4. razreda navode kako su upute za rad i predavanja manje jasna ($M_3=3,88$; $M_4=2,98$; $M_5=3,93$) te u manjem stupnju preferiraju klasični tip nastave u živo u odnosu na učenike 3. i 5. razreda ($M_3=4,05$; $M_4=3,49$; $M_5=4,26$). S druge strane, učenici 4. razreda u većem stupnju smatraju kako im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje ($M_3=3,11$; $M_4=3,84$; $M_5=3,14$).

Učenici 3. razreda statistički se značajno razlikuju od učenika 4. i 5. razreda u stupnju zadovoljstva svojim usvojenim sadržajem na nastavi ($p_{3i4}=.045$; $p_{3i5}=.000$), stupnju zadovoljstva načinom rada na nastavi ($p_{4i3}=.042$; $p_{4i5}=.040$) te prema tome koliko su im nastavnici spremni pomoći kada im je potrebno ($p_{4i3}=.035$; $p_{4i5}=.041$). Učenici 3. razreda u manjem su stupnju zadovoljni načinom rada na nastavi nego učenici 4. i 5. razreda ($M_3=3,24$; $M_4=3,67$; $M_5=3,67$). Učenici 3. razreda su zadovoljniji svojim usvojenim sadržajem na nastavi ($M_3=3,99$; $M_4=3,58$; $M_5=3,31$) te u većem stupnju smatraju da su im nastavnici spremni pomoći kada im treba ($M_3=4,25$; $M_4=3,88$; $M_5=3,89$).

Tablica 10. Prikaz razlika između učenika 3., 4. i 5. razreda u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama koje se odnose na online nastavu.

Pitanje	3. razred	4. razred	5. razred	F	p
	M (SD)	M (SD)	M (SD)		
Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi <i>na daljinu</i>	2,52 (1,31)	2,39 (1,18)	2,63 (1,42)	0,853	.427
Upute za rad i predavanja nastavnika u nastavi <i>na daljinu</i> su jasne	2,36 (1,27)	2,58 (1,49)	2,53 (1,33)	0,581	.560
Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv u nastavi <i>na daljinu</i>	2,35 (1,26)	2,35 (1,31)	2,07 (1,05)	1,682	.188
Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi <i>na daljinu</i>	2,05 (0,99)	2,41 (1,21)	2,04 (1,02)	3,643	.027
Zadovoljan/a sam načinom rada u nastavi <i>na daljinu</i>	2,52 (1,20)	2,09 (1,20)	2,21 (1,14)	2,961	.053
Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi <i>na daljinu</i>	2,95 (1,09)	1,98 (1,06)	2,65 (1,42)	15,285	.000
Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	2,64 (1,17)	1,86 (0,98)	2,53 (1,12)	14,179	.000
Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	1,92 (1,05)	2,02 (1,29)	2,78 (1,27)	13,584	.000
Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	1,88 (0,92)	1,93 (1,11)	2,63 (1,34)	12,459	.000
Smatram da se vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> provode kvalitetno	1,41 (0,64)	1,71 (0,92)	1,76 (1,10)	3,256	.040
Vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> ispunjavaju moja očekivanja	2,00 (1,15)	1,94 (1,13)	1,86 (1,04)	0,368	.692
Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama u nastavi <i>na daljinu</i>	2,00 (1,29)	2,07 (1,12)	1,92 (1,07)	0,425	.654
Preferiram tip nastave <i>na daljinu</i>	1,89 (1,25)	2,08 (1,09)	1,59 (1,01)	4,879	.008

Podaci u *Tablici 10.* (jednostavna analiza varijance) pokazuju kako se učenici 3., 4. i 5. razreda statistički značajno razlikuju u prosječnom stupnju slaganja s većinom tvrdnji koje se odnose na online nastavu. Tvrdnje na kojima postoje značajne razlike su: „Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi na daljinu“ ($F=3,643$; $p=.027$), „Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu“ ($F=15,285$; $p=.000$), „Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu“ ($F=14,179$; $p=.000$), „Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno“ ($F=13,584$; $p=.000$), „Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave“ ($F=12,459$; $p=.000$), „Smatram da se vježbe u nastavi na daljinu provode kvalitetno“ ($F=3,256$; $p=.040$) te „Preferiram tip nastave na daljinu“ ($F=4,879$; $p=.008$).

Dodatnom analizom utvrđeno je između kojih skupina učenika zapravo postoje značajne razlike.

Učenici 4. razreda se statistički značajno razlikuju od učenika 5. razreda u zadovoljstvu svojim usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi na daljinu ($p=.043$) te prema tome preferiraju li tip nastave na daljinu ($p=.006$). Učenici 4. razreda su zadovoljniji svojim usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi na daljinu ($M_4=2,41$; $M_5=2,04$) te u većem stupnju preferiraju tip nastave na daljinu u odnosu na učenike 5. razreda ($M_4=2,08$; $M_5=1,59$).

Učenici 3. i 5. razreda značajno se razlikuju prema tome koliko smatraju da se vježbe u nastavi na daljinu provode kvalitetno ($p=.044$). Učenici 3. razreda ($M=1,41$) u manjem stupnju smatraju da se vježbe u nastavi na daljinu provode kvalitetno u odnosu na učenike 5. razreda ($M=1,76$).

Učenici 4. razreda se statistički značajno razlikuju od učenika 3. i 5. razreda prema tome koliko ih nastavnici potiču na samostalan rad ($p_{4i3}=.000$; $p_{4i5}=.000$) te prema tome koliko im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu ($p_{4i3}=.000$; $p_{4i5}=.000$). Učenici 4. razreda u manjem stupnju navode da ih nastavnici potiču na samostalan rad nego učenici 3. i 5. razreda ($M_3=2,64$; $M_4=1,86$; $M_5=2,53$) te navode kako im je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu manje dosadan nego što to misle učenici 3. razreda i 5. razreda ($M_3=2,95$; $M_4=1,98$; $M_5=2,65$).

Učenici 5. razreda se statistički značajno razlikuju od učenika 3. i 4. razreda prema tome koliko su im nastavnici spremni pomoći ako im treba ($p_{5i3}=.000$; $p_{5i4}=.000$) te prema zadovoljstvu suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave ($p_{5i3}=.000$; $p_{5i4}=.000$). Učenici 5. razreda navode da su im nastavnici spremniji pomoći kada im je potrebno

($M_3=1,92$; $M_4=2,02$; $M_5=2,78$) te su zadovoljniji suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave nego učenici 3. i 4. razreda ($M_3=1,88$; $M_4=1,93$; $M_5=1,34$).

6. RASPRAVA

Analiza podataka iz *Tablice 4* pokazuju da je u istraživanju sudjelovalo najveći broj učenika četvrtih razreda (37,1%), nešto manji broj učenika petih (35,6%) i najmanji broj učenika trećih razreda (27,3%). Analiza po spolu sudionika nije posebno rađena obzirom da su u najvećoj mjeri zastupljeni učenici ženskog spola (80%) što je bilo i za očekivati.

Analizom dobivenih podataka (*Tablica 5*) vezanih uz nastavu u školi, učenici su u najvećem stupnju zadovoljni dobrom suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave ($M=4,23$), smatraju kako se vježbe na klinici provode kvalitetno ($M=4,13$) i nastavnici su im spremni pomoći kada se za to ukaže potreba ($M=3,99$). Učenici su u najmanjem stupnju zadovoljni načinom rada ($M=3,55$) u školi i najmanje im je zanimljiv sadržaj strukovnih predmeta ($M=3,24$).

Za bolju interpretaciju rezultata, analizirati ćemo dobivene odgovore pojedinačno.

Zadovoljstvo dobrom suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave ($M=4,23$) i nastavnici koji su spremni pomoći kada se za to ukaže potreba ($M=3,99$) su rezultati koji govore o pozitivnom školskom ozračju koje učenici osjećaju tijekom boravka u školi, a koje Hilbert Meyer (2005) opisuje kao humanu kvalitetu odnosa sudionika u nastavnom procesu (7).

Naši rezultati se podudaraju s rezultatima istraživanja o odnosu sudjelovanja učenika u školi, uspjeh u školi i vrsti srednje škole koju učenici pohađaju, provedenog 2018. godine na uzorku od 1 545 učenika 20 srednjih škola u RH (75). Rezultati su pokazali da učenici umjetničkih i strukovnih škola u usporedbi s gimnazijama na većini skala, kao što su npr. „informiranost o pravu na participaciju, zadovoljstvo sudjelovanjem u razredu i školi, znanje o vijeću učenika, podrška nastavnika“ ostvaruju više rezultate. Nadalje, u istom istraživanju učenici boljeg uspjeha (vrlo dobri i odlični) neovisno o vrsti škole koju polaze ostvaruju višu razinu participacije u usporedbi sa srednjoškolcima slabijeg školskog uspjeha. Možemo reći da rezultati našeg istraživanja koreliraju s rezultatima navedenog istraživanja, obzirom da učenici naše škole obuhvaćeni istraživanjem (treći, četvrti i peti razred) pozitivno procjenjuju nastavno ozračje u školi i postižu prosječno vrlo dobar uspjeh.

Nadalje, većina naših ispitanih učenika se slaže s tvrdnjom da se zdravstvene vježbe na klinici u većem stupnju provode kvalitetno, srednjom ocjenom 4,13 od 5 ($M=4,13$). Dobiveni rezultat ide u prilog suvremenoj nastavi usmjerenoj na učenika koju karakterizira aktivno sudjelovanje učenika u nastavi, razvijanje kritičkog razmišljanja kroz razgovor, diskusiju, istraživanje i rješavanje problema. To je sve neophodno za uspješno usvajanje kompetencija potrebnih za strukovno zanimanje medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege. Dostupna literatura je na nažalost nedostatna sličnim istraživanjima srednjih medicinskih škola iz aspekta procjene zadovoljstva učenika kvalitetom strukovnih vježbi. Za usporedbu rezultata ćemo koristiti istraživanje strukovne nastavnice Planinšić (48). Učenici su ocjenjivali kvalitetu zdravstvenih vježbi kroz procjenu kompetencija mentora na vježbama zaposlenog u školi i ustanovi za obavljanje vježbi. Istraživanje je uključilo 77 učenika trećeg, četvrtog i petog razreda, a procjena je uključivala sljedeća područja: „kompetencije za poučavanje, stručno područje i evaluaciju pedagoškog procesa, karakteristike mentorovih međusobnih odnosa i osobine ličnost mentora zaposlenog u školi i u ustanovi“. Ukupne ocjene mentora u školi i u ustanovi su bez značajne razlike, a obje su aritmetičke sredine više od 4. Rezultati koreliraju s našim istraživanjem, obzirom da je uloga mentora da vodi, savjetuje, odgaja, planira, organizira, osmišljava aktivnosti, prati, procjenjuje i vrednuje što i čini temelj kvalitete provedbe vježbi. Bez kvalitetnog mentora je nemoguće očekivati uspješnu realizaciju strukovnih vježbi. Stoga svi nastavnici moraju biti svjesni koliko je neophodno neprekidno ulagati u razvoj profesionalnog identiteta nastavnika koji svojim znanjem, stavom, vještinama, komunikacijom i empatijom neosporno predstavlja uzor učeniku kojeg poučava. Očekivanja učenika su da je potrebno biti dobar primjer za ono što se od njih očekuje (35).

Rezultati ovog istraživanja (Tablica 5) koje je također potrebno analizirati su zadovoljstvo učenika načinom rada u školi ($M=3,55$) i zanimljivost sadržaja strukovnih predmeta ($M=3,24$) koje su učenici najslabije procijenili, od neutralno prema blago pozitivno, a možemo povezati s nekorisćenjem suvremenih metoda poučavanja. Dobiveni rezultati su usko vezani za kvalitetu izvedbe nastave u školi koja je po dobivenim rezultatima još uvijek tradicionalna i jednosmjerna, pa se učenici uglavnom osjećaju kao pasivni promatrači. To utječe na slabiju motivaciju učenika i posljedično smanjuje razvoj kompetencija. Za kvalitetnu nastavu je neophodno učiniti učenje zabavnim, suradničkim i otvorenim, stvoriti okruženje u kojem će učenik učiti kako učiti, što u konačnici znači uvesti promjene u svoj način rada. Tradicionalna nastava je bila usmjerena na poticanje ekstrinzične motivacije (izvana), dok suvremenije teorije

motivacije potiču intrinzičnu motiviranost pojedinca (76), usmjerenu na učenje i autonomnost, a u konačnici može pridonijeti osjećaju kompetentnosti, samoeфикаsnosti i zadovoljstva (što u konačnici rezultira i većim akademskim uspjehom). Prednost i vrijednost strukovnih nastavnika je što mogu u nastavi primijeniti primjere iz prakse. Učenici na taj način bolje razumiju važnost usvajanja i primjene nastavnog sadržaja. A upravo je naglasak suvremene nastave na sposobnosti primjene znanja, a ne količini usvojenog sadržaja.

Dobiveni rezultate ovog istraživanja se mogu usporediti s rezultatima istraživanja procjene zadovoljstva učenika školom provedenog 2002/2003. godine od strane Stručnog vijeća stručnih suradnika srednjih škola RH (77). Istraživanje je provedeno među učenicima trećega i četvrtoga razreda Strukovne i Industrijsko-obrtničke škole u Virovitici i Gimnazije u Orahovici gdje su rezultati pokazali da većina učenika procjenjuje zadovoljstvo programom škole prosječnom ocjenom 3. Učenici smatraju da bi „manje gradiva i zanimljiviji način predavanja pomogli da budu uspješniji, smatraju da je potrebno više vježbanja i ponavljanja, te više razumijevanja od strane nastavnika“. U usporedbi s našim istraživanjem, vidljivo je puno podudaranja u dobivenim rezultatima: srednja ocjena škole, procjena zadovoljstva programom škole i potreba za korištenjem suvremenih metoda poučavanja obzirom da u oba istraživanja učenici izražavaju blago neutralan stupanj zadovoljstva načinom predavanja.

Između ova dva istraživanja prošlo je gotovo 20 godina, a rezultati su jako slični što nam govori da se obrazovna reforma odvija suviše sporo. Pravilan odabir suvremenih metoda poučavanja i korištenje primjerenih nastavnih sredstva usmjerenih na učenika i njegove mogućnosti i interese će potaknuti njegovo aktivno sudjelovanje tijekom teoretske nastave i posljedično tome, povećati razinu kompetencija. Težište bi trebalo staviti na samoučenje, odnosno, vježbanje, ponavljanje, praktične i druge radove učenika, a dužnost nastavnika bi u tom slučaju bila organizirati i usmjeravati proces učenja. Neosporno je da metode moraju imati u vidu i učenika, a to uključuje njegov psihofizički razvoj, prirodne sposobnosti, sklonosti, interese, te njegovo predznanje o metodama (78).

Analizirajući dobivene podatke o nastavi na daljinu (tablica 6), dobiveni rezultati ovog istraživanja u najvećoj mjeri pokazuju zadovoljstvo učenika svojom aktivnosti u radu tijekom nastave na daljinu ($M=2,51$), smatraju kako su predavanja nastavnika i upute za rad jasni ($M=2,50$), te da ih nastavnici potiču na samostalnost u radu ($M=2,31$). Srednja ocjena ovih tvrdnji je srednje negativna prema neutralnoj, što govori da je zadovoljstvo učenika nastavom

na daljinu izrazito nisko. Očekivan je bio rezultat s višim stupnjem zadovoljstva u izvedbi nastave, obzirom da su u novom ciklusu nastave na daljinu (2020/2021. godine) i učenici i nastavnici imali određena iskustva u radu, stoga je i odabir sredstava i metoda poučavanja bio kvalitetniji i primjereniji. Nastava se odvijala u realnom vremenu uz obavezno korištenje IKT-a, najčešće u obliku konferencijskih video poziva (Teams, Zoom) u kojima su korištene računalne prezentacije ili online rasprava s učenicima (Teams). Vježbe iz predmeta zdravstvene njege obuhvaćaju prosječno pet školskih sati. U tom periodu, učenici bi najčešće dobili problemski zadatak koji bi samostalno rješavali prva dva sata, nakon čega bi zajedno diskutirali i kritički promišljali unutar grupe tijekom sastanka na online platformi Zoom ili Teams. Vodila se posebna briga da učenici ne dobiju preveliku količinu zadataka s kratkom rokom izrade i slanja na uvid nastavniku čime se utjecalo na smanjenje njihovog opterećenja nastavom tijekom slobodnog vremena.

Analizirajući rezultate iz *Tablice 8*, može se ustvrditi da su učenici nastavu na daljinu ocijenili srednjom ocjenom koja ide prema potpuno negativnom ($M=1,85$) u odnosu na nastavu u školi koju su ocijenili srednjom ocjenom koja ide prema pozitivnom ($M=3,99$).

Prva hipoteza koju smo postavili u istraživanju je potvrđena što znači da su učenici manje zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u „nastavi na daljinu“ u odnosu na „nastavu u školi“. Bez obzira što dobiveni rezultati pokazuju da se nastava na daljinu odvijala u direktnoj i razumljivoj komunikaciji s nastavnikom, upute i predavanja su bili razumljivo prezentirani, učenici zadovoljni svojom aktivnosti u nastavi, svejedno su procijenili da nastava strukovnih predmeta na daljinu nije provedena na kvalitetnoj razini i ne ispunjava njihova očekivanja. Slične rezultate su dobile i stručne suradnice Škole za medicinske sestre Mlinarska u istraživanju provedenom tijekom 2020.godine (79). Iako su ispitanici naveli prednosti nastave na daljinu, kao npr. upotreba digitalne tehnologije, veća aktivnost učenika u online okruženju, bolja komunikacija s učenicima, brža povratna informacija itd., istaknuli su kao vodeći nedostatak u strukovnom dijelu kurikuluma teškoće stjecanja i uvježbavanja vještina. U njihovom istraživanju je samo 25% učenika izjavilo da je nastava na daljinu ispunila njihova očekivanja. Možemo reći da se rezultati njihovog istraživanja podudaraju s našim.

Rezultati ovog istraživanja koreliraju s prošlogodišnjim istraživanjem naše Škole (72), pa se dobiveni rezultati mogu pripisati učinku više faktora. Nastava na daljinu još uvijek ne može

odgovoriti zahtjevima u ostvarivanju funkcionalnih zadataka nastave, odnosno, svladavanje vještina potrebnih za zanimanje medicinska sestra/medicinski tehničar opće njege. U tom kontekstu, teško je očekivati da učenici pozitivno procijene samostalnost ako im nedostaje iskustvo koje stječu u interakciji s bolesnikom, odjelom i suradnicima, a upravo taj proces učenja kroz različita iskustva im pomaže u analizi vlastitih postupaka. Analiza je misaoni postupak raščlanjivanja cjeline na njezine dijelove (9) i na ovoj razini bi učenik morao moći uspoređivati činjenice, razlikovati činjenice i zaključke, te uzroke i posljedice i odrediti relevantnost podataka. Upravo neposredan rad uz krevet bolesnika u najvećoj mjeri doprinosi stjecanju samostalnosti i odgovornosti kod učenika medicinske škole, što u nastavi na daljinu još uvijek nije moguće postići.

Postoje istraživanja koja pokazuju da „postoje brojni nedostaci učenja na daljinu, uključujući visoku razinu frustracije, nisku razinu zadovoljstva i interesa, tehničke i logističke probleme, nedostatak interakcije s mentorom i pravovremene povratne informacije, puno mailova i online rasprava na platformi“ (54). Možda su upravo ti aspekti poučavanja na daljinu ostali u većoj mjeri naglašeni obzirom da je to bilo prvo organizirano poučavanje takve strukture. Važno je napomenuti da je poučavanje na daljinu uzrokovano globalnom pandemijom koja je utjecala na cjelokupno funkcioniranje svakog pojedinca (socijalna izolacija, nesigurnost, strah, zabrinutost). Nadalje, učenje na daljinu zahtijeva i veliku samokontrolu i organizaciju vremena samog učenika. Pitanje je i motivacije učenika za unaprjeđenjem svojih postignuća. Istraživanje (80) provedeno među nastavnicima srednjoškolskog obrazovanja na području Grada Rijeke imalo je za cilj „utvrditi percepciju zadovoljstva nastavom kod strukovnih nastavnika i nastavnika u gimnazijama, te utvrditi postoje li razlike u zadovoljstvu nastavom između nastavnika s obzirom na tip škole u kojoj predaju, predmet koji predaju te duljinu radnog staža“. Analizom problema nezadovoljstva u provedbi nastave „utvrđeno je da su nastavnici iz strukovnih škola bili nezadovoljni motivacijom i zainteresiranošću učenika“. U istom istraživanju dokazana je statistički značajna razlika u razini „zadovoljstva načinom na koji učenici preuzimaju odgovornost za svoj rad“. Nastavnici koji rade u gimnazijama su zadovoljniji od onih koji rade u strukovnim školama. Prema autoru istraživanja, „moguće objašnjenje ovakvog rezultata je činjenica da u gimnazijama učenici svakodnevno imaju provjere znanja iz različitih grupa predmeta“ što zahtijeva kontinuiran rad i izvršavanje školskih obveza, svjesni su da samo odgovornim pristupom učenju mogu upisati željeni studij. S druge strane, „učenici u strukovnim školama, znaju da nakon završene srednje škole imaju svoju struku i mogu se odmah zaposliti, pa zbog toga možda i ne osjećaju toliko velik pritisak oko

izvršavanja obveza“. Ako ovim rezultatima pridodamo nedostatke učenja na daljinu u vidu nedostatka motivacije za učenjem, odnosno samoregulaciju učenja, možemo zaključiti da je motivacija jako važna u nastavi na daljinu i teže se postiže kod većine učenika. Rezultati istraživanja MZO o nastavi na daljinu 2020. godine pokazuju „*da 30% nastavnika misli da su učenici aktivniji u nastavi na daljinu nego u školi. To je važno područje na kojem treba raditi i davati što više zadataka koji će biti motivirajući za učenike tijekom nastave na daljinu, ali i nagradivati učenike za aktivnost i samostalni istraživački rad*“ (64). Motivacija je ključna za uspjeh i zadovoljstvo učenika nastavnim procesom. To znači da svaki pojedini nastavnik mora znati izabrati najprikladnije metode rada poštujući pri tome dob, sposobnosti, interese i osobitosti učenika kako bi im omogućio postizanje najveće razine uspjeha sukladno njihovim mogućnostima.

Koliko je teško implementirati nastavu na daljinu u nastavu koja obuhvaća psihomotorne vještine prikazuje istraživanje koje je provela Glazbena škola Franjo Kuhač iz Osijeka (81) među polaznicima osnovnoškolskog, srednjoškolskog i pripremnog obrazovanja tijekom 2020. godine. Cilj je bio ispitati zadovoljstvo učenika provedbom nastave na daljinu. Iako su rezultati njihovog istraživanja pokazali da je 83,3% učenika zadovoljno ili izrazito zadovoljno nastavnim na daljinu, 75% učenika je odgovorilo da im više odgovara nastava u živo. Bez obzira na visok postotak zadovoljstva provedbom nastave na daljinu, samo 25% učenika smatra da je znanje usvojeno tijekom nastave na daljinu u glazbenoj školi jednako kvalitetno kao i nastava u učionici.

Nakon svih ovdje prikazanih rezultata istraživanja, teško je očekivati da provođenje vježbi na daljinu može uspješno nadomjestiti vježbe u školi ili uz krevet bolesnika.

Dobiveni rezultati ovog istraživanja koje je potrebno dodatno analizirati je prosječan stupanj slaganja s tvrdnjom koliko je učenicima dosadan način na koji većina nastavnika predaje (Tablica 7). Rezultati su pokazali da je učenicima manje dosadan način predavanja u „nastavi na daljinu“ u odnosu na „nastavu u školi“ ($t=8,734$; $p=.000$). Učenici su ocijenili da nastavnici u većoj mjeri predaju na dosadan i nezanimljiv način u školi ($M= 3,39$). Način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu je blago pozitivan ($M=2,48$) što je ujedno i jedina pozitivna procjena nastave na daljinu. U istraživanju Instituta za društvena istraživanja (65), dobiveni rezultati su pokazali da tek 15,4% učenika smatra da se „nastava na daljinu provodi

na zanimljiv i razumljiv“ način dok 52,3% učenika smatra da ta „osobina više vrijedi za nastavu u učionicama“, što je u suprotnosti s rezultatima našeg istraživanja.

Kamenov, L. (2020) je proveo ispitivanje stavova studenata o online nastavi tijekom pandemije (82). Istraživanje je uključilo „631 polaznika u dobi od 18 do 35 godina starosti (35,2 % su prva godina studija) društvenih/humanističkih i prirodnih/tehničkih fakulteta“. Rezultati su pokazali da je na pozitivan stav o nastavi na daljinu utjecala kvalitetna komunikacija s nastavnikom. Čitanje zadanog nastavnog materijala za pojedinu nastavnu cjelinu ne zahtijeva komunikaciju s nastavnikom već samostalni rad studenata i to je po mišljenju autora utjecalo na negativan stav prema nastavi na daljinu. Naša škola je u provođenju nastave na daljinu imala predavanja i vježbe „u živo“, korištene su i računalne prezentacije, video isječci, diskusije, grupni i samostalni rad učenika (izrada kviza za ponavljanje), pa je to moglo doprinijeti percepciji učenika o zanimljivijoj nastavi jer su aktivno sudjelovali. Metode rada korištene u nastavi na daljinu svakako je potrebno implementirati u svakodnevnu nastavu u školi.

Usporedba dobivenih rezultata među pojedinim razredima ovog istraživanja (*Tablica 9*) u najvećoj mjeri potvrđuju postavljenu hipotezu koja kaže su učenici trećih razreda više zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u školi u odnosu na učenike četvrtih i petih razreda. Učenici 3. razreda smatraju sadržaj strukovnih predmeta više zanimljivim ($M_3=3,57$; $M_4=3,19$; $M_5=3,04$) i vježbe u višem stupnju ispunjavaju njihova očekivanja ($M_3=4,09$; $M_4=3,95$; $M_5=3,63$). Nadalje, učenici 3.razreda pokazuju veći stupanj zadovoljstva usvojenim nastavnim sadržajem ($M_3=3,99$; $M_4=3,58$; $M_5=3,31$) i smatraju da su im nastavnici spremni pomoć ako treba ($M_3=4,25$; $M_4=3,88$; $M_5=3,89$). Navedeni rezultati su procijenjeni od blago do više pozitivnih i statistički su viši u odnosu na ostale razrede. Rezultati su očekivani obzirom da nisu imali prethodna znanja i iskustva strukovnih predmeta teorije i vještina.

Učenici medicinske škole prve dvije godine školovanja se obrazuju po gimnazijskom programu (*Tablica 1*). U usporedbi s drugim strukovnim školama gdje učenici nakon drugog razreda trogodišnje škole imaju viziju svog budućeg zanimanja i niz vještina (frizer, maser itd.) učenici medicinske škole još uvijek nisu „osjetili“ strukovni dio obrazovanja. Učenici u 3. godini školovanja (*Tablica 2*) počinju strukovno obrazovanje i tad su najviše motivirani za stjecanje kompetencija. Sve što počinju učiti u 3. godini školovanja je baza ili predznanje za više razrede

učenja, tako da se očekuje da će motivacija za usvajanjem nastavnog sadržaja u prvoj godini strukovnog obrazovanja biti na najvišoj razini, a padati će kako idu godine obrazovanja.

U nedostatku istraživanja drugih medicinskih škola o zadovoljstvu učenika nastavom u školi tijekom školovanja, naše rezultate ćemo usporediti s dostupnim istraživanjem provedenim u višim razredima osnovnih škola RH. Istraživanje o percepciji škole na uspjeh i motivaciju učenika koje su Raboteg-Šarić, Z. i suradnici proveli 2005. godine na uzorku od 4 999 učenika viših razreda osnovnih škola RH je pokazalo da učenici percipiraju učenje manje izazovnim i zabavnim što su stariji (83). Ako učenike naše škole stavimo u isti kontekst ovog istraživanja, dobit ćemo jednak rezultat. Autori ove studije kao razlog nižih vrijednosti doživljaja učenja pronalaze u padu motivacije za učenjem koja je rezultat ne motivirajućeg i ne stimulirajućeg nastavnog procesa. Autori studije ističu da je potrebno djelovati u smjeru stvaranja škole s pozitivnim školskim ozračjem, škole u kojoj je učenje zabavno, pa su i učenici motivirani za učenje. Kada se govori o motivaciji, važno je naglasiti da je „motivacija od presudne važnosti za učenje i povezana je sa školskim uspjehom, pozitivnim stavovima prema školi, boljom disciplinom i većim zadovoljstvom učenika i učitelja“ (29,33,34,84). Važno je poticati intrinzičnu motivaciju jer ona doprinosi poimanju škole kao mjestu koje je važno za stjecanje kompetencija i pripremi učenika za budući život.

Rezultat našeg istraživanja vrijedan analize i dodatne rasprave (Tablica 9) je manji stupanj zadovoljstva učenika 3. razreda načinom rada u nastavi u odnosu na učenike 4. i 5. razreda ($M_3=3,24; M_4=3,67; M_5=3,67$). Iako je učenicima 3. razreda u većem stupnju sadržaj predmeta zanimljiv, zadovoljni su usvojenim sadržajem i vježbama koje ispunjavaju njihova očekivanja, učenici procjenjuju niži stupanj zadovoljstva provedbom nastavnog procesa ($F=3,770; p=.024$). Dobiveni rezultat koji govori o ne/zadovoljstvu nastavnim procesom u nastavi je često prisutan u istraživanjima koja su provedena diljem Hrvatske, i osnovnim i srednjim školama, a vezani su uz zastupljenost tradicionalnih oblika poučavanja kao manje vrijednih i poželjnih iz perspektive učenika.

Za usporedbu rezultata, navedeni su rezultati istraživanja provedenog na Institutu za društvena istraživanja (IDI) vezano za školska iskustva učenika (poticajnost škole, odnosi, osjećaji i opterećenost) na reprezentativnom uzorku od 6 395 učenika svih razreda u svim srednjim školama u 4 županije RH tijekom 2004. godine. Strukovne četverogodišnje škole su uključivale gotovo polovicu ukupnog broja ispitanika. Rezultati su pokazali da 31% ispitanika smatra sadržaj predmeta zanimljivim (to je jedna trećina ukupnog broja učenika!) dok samo 41% učenika smatra da škola omogućuje praktičnu primjenu znanja. Rezultati navedenog

istraživanja podudaraju se s rezultatima našeg istraživanja obzirom da veliki broj učenika smatra kako nastavni proces nije zanimljiv i poticajan. Dobiveni rezultati oba istraživanja govore da naše škole ne nude suvremene obrazovne pristupe i nedovoljno ulažu u razvoj važnih učeničkih kompetencija. To se odnosi i na razvijanje pozitivnih stavova o školi, obrazovanju i znanju. Autori istraživanja ističu kako bi kreatori obrazovne politike više trebali uvažavati učenike i zadovoljenje njihovih razvojnih potreba (Bezinović, P. i Dedić, Z. 2004).

Rezultati našeg istraživanja (*Tablica 10*) su u većoj mjeri potvrdili postavljenu hipotezu istraživanja da su učenici petih razreda manje zadovoljni kvalitetom provođenja nastave zdravstvene njege u nastavi na daljinu u odnosu na učenike trećih i četvrtih razreda. Jedine čestice u kojima učenici 5. razreda pokazuju veći stupanj zadovoljstva u odnosu na učenike 3. i 4. razreda su zadovoljstvo uspostavljenim odnosima i suradnjom ($F=12,459$; $p=.000$) i smatraju da su im nastavnici spremni pomoći kada treba ($F=1,584$; $p=.000$). Učenici 4. razreda su zadovoljniji svojim usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi na daljinu ($M_4=2,41$; $M_5=2,04$) te u većem stupnju preferiraju tip nastave na daljinu u odnosu na učenike 5. razreda ($M_4=2,08$; $M_5=1,59$).

Maturanti u 5. godini obrazovanja imaju najveći broj nastavnih sati u obliku strukovnih vježbi i najviše vremena provode na klinikama. Veliki dio preostalog vremena posvećuju izradi završnog rada koji im je strukovna matura na kraju nastavne godine. Nastava je tijekom nastavne godine bila organizirana po mješovitom modelu: teoretski dio nastave imali su na daljinu (asinkrono), a vježbe u „živo“ u školskim kabinetima i na odjelima klinika. Vježbe su organizirane u manjim grupama učenika i cijelu su nastavnu godinu vježbe obavljali na istim odjelima poštujući epidemiološke mjere kako bi se smanjila mogućnost prijenosa infekcije. Na kraju prvog polugodišta, učenici petih razreda su na Vijeću učenika tražili povratak u „učeničke klupe“ što im je i omogućeno odmah na početku drugog polugodišta. Razlog povratku u školu učenici su naveli preopterećenost obavezama u nastavi na daljinu i otežanu mogućnost svladavanja nastavnog sadržaja bez direktne pomoći nastavnika. Nastava teorije se nije mogla provoditi sinkrono jer učenici imaju prije podne vježbe, a poslije podne nastavu (nemogućnost stizanja kući i prijave na virtualnu učionicu). Rezultati su bili i očekivani obzirom da se radi o učenicima završne godine obrazovanja koji su pod dodatnim stresom zbog strukovne i državne mature..

Rezultate ovog istraživanja su uspoređeni s dostupnim istraživanjem iz područja zdravstva u RH. Nakon prvog vala pandemije (2020. godine) je provedeno istraživanje u 9 zdravstvenih sveučilišta kojim se ispitivao stav i zabrinutost studenata vezan uz potpuni prelazak na učenje na daljinu tijekom pandemije Covid-19. Uzorak je reprezentativan, obuhvatio je 2 520 studenata i kao takav je jedini s kojim možemo usporediti naše istraživanje i rezultate (86). Studenti su online učenje ocijenili prosječnom ocjenom 3,7 od 5 što je puno viši rezultat zadovoljstva u usporedbi s našim istraživanjem. Nadalje, jednaku ili veću motivaciju za pohađanje nastave na daljinu prijavilo je 64,4%, pa do 65,5% sudionika. Manje od polovice studenata se osjećalo uskraćeno za vrijeme trajanja online učenja, a 55,7% sudionika je izjavilo da bi u budućnosti radije kombinirali klasično i online učenje. Rezultati pokazuju puno viši stupanj zadovoljstva studenata zdravstvenih studija nastavom na daljinu u odnosu na učenike 5. razreda srednje škole. Uzroke takvim rezultatima možemo tražiti u kvalitetnijoj organizaciji i pripremljenosti sveučilišnih institucija koje su znale bolje odgovoriti izazovima učenja na daljinu.

To može potvrditi tezu da nastava u školama još uvijek stavlja težište na podučavanje, odnosno memoriranje i reproduciranje usvojenog nastavnog sadržaja. Sveučilišta su više usmjerena na razvoj kompetencija uključivanjem studenata u samostalne aktivnosti kroz istraživački rad, projektnu i problemsku nastavu. Razlike u dobivenim rezultatima možemo tražiti i u drugim uzrocima koji su vezani za studente i njihove osobne karakteristike, ciljeve postignuća i akademsku samoefikasnost. Studenti zdravstvenih studija su najčešće bili polaznici srodnih zdravstvenih škola (u najvećem broju). Očekivati je da imaju temeljna predznanja koja im omogućuju lakše svladavanje novih nastavnih sadržaja u nastavi na daljinu pa time i snalaženje u novom okruženju. Nadalje, puno studenata upisuje studije na udaljenim mjestima od mjesta stanovanja, pa nastavom na daljinu štede vrijeme i troškove putovanja, što mnoga istraživanja navode kao prednosti online nastave. Uštedom vremena, mogu bolje planirati vrijeme potrebno za učenje i druge aktivnosti. Uz to, mnogi studenti su zaposleni, pa nastavom na daljinu bolje usklađuju studentske i poslovne obaveze.

6.1 Metodološki nedostaci i ograničenja

Istraživanje je ukazalo na dosta ograničenja koja su uočena tijekom analize dobivenih rezultata.

1. Učenici su nastavu *na daljinu* ocijenili vrlo niskim ocjenama u sva tri razreda anketiranih učenika: treći ($M=1,89$), četvrti ($M=2,08$) i peti razred ($M=1,59$). Srednja ocjena je ispod 2 koja označava srednje negativan prema jako negativnom stupnju zadovoljstva. Iznimka je 6. pitanje koje glasi: „Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi na daljinu“. Učenici su i tu odgovorili prosječnom ocjenom $M=2,48$ što metodom inverzije znači da im nije dosadan način na koji nastavnici održavaju nastavu na daljinu. Rezultat odskače od svih ostalih odgovora koji se odnose na način rada, aktivnost učenika i usvojenost nastavnog sadržaja u nastavi na daljinu, a ocijenjeni su niskim stupnjem zadovoljstva, što ne bi trebalo biti obrnuto proporcionalno. Ovaj odgovor može dati sumnju u iskrenost odgovora na postavljena pitanja ako uspoređujemo s rezultatima drugih istraživanja čiji rezultati idu u prilog da je nastava na daljinu više dosadna od nastave u školi. Postavlja se pitanje koliko su učenici bili motivirani za ispunjavanje ankete. Tijekom provedbe ovog istraživanja, učenici su sudjelovali i u istraživanjima drugih strukovnih nastavnika i stručnih suradnika, pa su možda bili i „zasićeni“ ispunjavanjem anketa. Tome u prilog ide podatak da niti jedan učenik nije odgovorio na 2 postavljena pitanja otvorenog tipa na kraju upitnika, a tiče se njihovih prijedloga za unaprjeđenje nastave (Što bi vi predložili s ciljem unaprjeđenja nastave? i Želite li nešto dodati?).
2. Rezultati istraživanja provedenog u suradnji s Institutom za društvena istraživanja (Jokić, B. i sur) sa 160 osnovnih i srednjih škola pokazuje da je više od polovice učenika ocijenilo utjecaj pandemije negativnim na njihov život. Organizacijske promjene i restrikcije uvjetovane pandemijom najviše su negativno utjecale na motivaciju za učenje, na mentalno zdravlje učenika, izvanškolske aktivnosti i hobije, te bavljenje sportom (71). Analiza dobivenih rezultata našeg istraživanja može djelomično odgovoriti na nizak stupanj zadovoljstva učenika nastavom na daljinu. Sveukupna situacija izazvana Covid-19 je uzrokovala nesigurnost i neizvjesnost, gubitak socijalne komponente, a time i narušavanje mentalnog zdravlja. Mentalno zdravlje je stanje dobrobiti u kojem pojedinac pridonosi zajednici, radi produktivno, sposoban je nositi se sa svakodnevnim stresom i ostvaruje svoje potencijale (87). Strah, neizvjesnost i gubitak socijalnih kontakata utječe na produktivnost i zadovoljstvo. Ne smijemo

zanemariti da je škola važan faktor u socijalnom i osobnom razvoju mladih (ekološki model obrazovanja).

3. Istraživanje je provedeno nakon povratka učenika sa zimskih praznika i nastave na daljinu koja je vrijedila za sve učenike srednjih škola od početka prosinca 2020. godine do 18.01.2021. godine. Učenici tijekom nastave na daljinu nisu imali provjere znanja, tako da je provođenje ankete bilo u isto vrijeme kad i provjere znanja svih nastavnih predmeta, što je sigurno utjecalo na razinu stresa i negativnog stajališta prema nastavi na daljinu koja je bila uzrok kontinuiranim provjerama znanja po povratku u školu.
4. Upitnik nije obuhvatio nastavnike i njihovo zadovoljstvo provedbom nastave na daljinu, što bi sigurno utjecalo na relevantnost dobivenih podataka. Nastavnik je jednako važan subjekt u nastavi pa je neophodno brinuti i o zadovoljstvu provedene nastave iz perspektive nastavnika (7).
5. Najveće ograničenje ovog istraživanja je nedostatak sličnih istraživanja koja bi služila za usporedbu dobivenih rezultata. Škola za medicinske sestre/tehničare je jedina petogodišnja strukovna škola u RH. Istraživanja na području naše države su manjkava, pa nema rezultata za međusobnu usporedbu. Medicinske sestre se u našem zdravstvenom sustavu nalaze s tek navršениh 18 ili 19 godina starosti, dok u Europi ulaze s 21 godinom. Zemlje članice EU i šire ne prepoznaju obrazovanje medicinskih sestara na srednjoškolskoj razini, tako da usporedbe sa stranom literaturom nisu relevantne.
6. U ovom istraživanju nije rađena razlika u odnosu na spolne razlike učenika (termin učenik je korišten za učenike oba spola). Više istraživanja je dokazalo da učenice pokazuju veći stupanj zadovoljstva školom, te u većem stupnju zadovoljstva procjenjuju povjerenje u nastavnike u odnosu na učenika (29). Medicinske škole su još uvijek prvenstveno ženske škole, pa bi taj podatak mogao utjecati na dobivene rezultate.

6.2 Smjernice za buduća istraživanja

Dosta smjernica za buduća istraživanja su već navedena i u nedostacima ovog. U idućem istraživanju je važno uključiti više ciljanih pitanja koja će dati preciznije odgovore vezane uz razredno-nastavno ozračje koje je veliki prediktor zadovoljstva učenika školom (uređenje škole

i učionice, organizacija škole, opremljenost škole i učionice, raspored sjedenja). Potrebno je uključiti više medicinskih škola kako bi se dobio reprezentativni uzorak. Pitanja moraju uključivati korištene nastavne metode u radu s ciljem dobivanja prave procjena nastave (je li ona tradicionalna ili suvremena). Naravno, u istraživanju trebaju biti uključeni i nastavnici kao ravnopravni sudionici nastavnog procesa.

Pretraživanje literature je ukazalo na nedostatna istraživanja iz područja strukovnih škola. Nastavnici bi trebali provoditi više istraživanja (što je i dio njihovih kompetencija), pogotovo istraživanja vezanih uz strukovne vježbe. Istraživačkim radom nastavnici doprinose unaprjeđenju nastave, ali i osobnom i profesionalnom napretku.

Ovo istraživanje je pokazalo da učenici 4. razreda pokazuju najveći stupanj zadovoljstva provođenjem nastave na daljinu ($M_3=1,89$; $M_4=2,08$; $M_5=1,59$) i zadovoljstvo usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi na daljinu ($M_3=2,05$; $M_4=2,41$; $M_5=2,04$) u odnosu na učenike 3. i 5. razreda. Isto tako učenici 4. razreda najmanje preferiraju nastavu u školi ($F=11,220$; $p=.000$) i u najmanjoj mjeri smatraju da su upute za rad i predavanja nastavnika jasni u nastavi u školi ($F=19,152$; $p=.000$). Razlog dobivenih rezultata je možda u tome što se njihovo strukovno obrazovanje već gotovo dvije godine provodi uglavnom u nastavi na daljinu, pa su se bolje prilagodili na nove oblike poučavanja u odnosu na učenike 3. i 5. razreda. Da bi potvrdili ovu tezu, potrebno je više ovakvih i sličnih radova za usporedbu.

7. ZAKLJUČAK

Tijekom analize rezultata istraživanja, radi boljeg razumijevanja cijele materije, u radu smo napravili presjek općeg i strukovnog obrazovanja u RH, organizaciju nastave u školi i na daljinu tijekom Covid-19, te organizaciju strukovnog dijela nastavnog procesa koji se pokazao kao najveći izazov tijekom nastave na daljinu. Analiza dobivenih rezultata je ponudila dosta rješenja, ali i otvorila dosta pitanja. Temeljno pitanje je bilo zadovoljstvo učenika nastavom predmeta zdravstvene njege u nastavi na daljinu.

U ovom istraživanju se ispitala mogućnost kvalitetne implementacije nastave zdravstvene njege u nastavi na daljinu. Za pouzdaniju interpretaciju rezultata smo prvo ispitali zadovoljstvo učenika nastavom strukovnih predmeta u školi. Analiza dobivenih podataka je pokazala da učenici u najvećoj mjeri izražavaju zadovoljstvo nastavnim okruženjem u školi i kvalitetom provedbe zdravstvenih vježbi. To dokazuje da naša škola u većoj mjeri prati suvremene spoznaje o školi kao mjestu na kojem se razvijaju kompetencije i vještine, a istovremeno se njeguju i potiču međuljudski odnosi. Ono što je svakako potrebno unaprijediti odnosi se na uvođenje suvremenih metoda poučavanja u teoretski dio nastave koji je još uvijek fokusiran na suhoparna izlaganja nastavnika s minimalnim uključivanjem učenika. To nije u skladu s načelima suvremene nastave koja je usmjerena na učenika i temelji se na suradničkom učenju, učenju otkrivanjem i istraživanjem. Cilj takvih metoda nastave je motivirati učenike na samostalno i suradničko učenje, olakšati im proces učenja i pripremiti ih na cjeloživotno učenje.

Ako nemamo kvalitetan obrazovni sustav u učionicama, teško da možemo očekivati kvalitetu izvedbe nastavnog procesa u novim i nepoznatim uvjetima, kao što je nastava na daljinu. Dobiveni rezultati zadovoljstva učenika nastavom na daljinu pokazali su obrnuto proporcionalne rezultate u odnosu na nastavu u školi. Učenici smatraju da se zdravstvene vježbe na daljinu ne provode kvalitetno i ne ispunjavaju njihova očekivanja. To znači da tehnologija ne uspijeva na kvalitetan način zamijeniti učenje uz krevet bolesnika. U nastavi na daljinu učenici još uvijek ne mogu usvajati manualne vještine pa se osjećaju isključeni iz procesa zdravstvene njege bolesnika. Međutim, treba spomenuti i pozitivne promjene proizašle iz nastave na daljinu, a to je izrada DOS-a iz područja osnovnih zdravstvenih postupaka. Digitalni obrazovni sadržaj će doprinijeti većoj uključenosti učenika u nastavni proces, omogućiti bolje razumijevanje, a time i lakše usvajanje vještina strukovnih predmeta. Takve promjene će doprinijeti i ukupnoj pozitivnijoj percepciji nastave na daljinu.

U nastavi na daljinu su učenici pozitivno ocijenili predavanja nastavnika što znači da su nastavnici znali primijeniti suvremene metode poučavanja. Dobiveni rezultati nam trebaju koristiti za implementaciju novih metoda poučavanja i digitalne tehnologije u nastavi u razredu, tako da ovo istraživanje može poslužiti kao putokaz za unaprjeđenje nastavnog procesa u školi.

Kao što je već napisano, ovo istraživanje je otvorilo i neka pitanja.

Ako nastava u školi koja je organizirana i programirana već dugi niz godina ne ispunjava očekivanja učenika u svojoj provedbi, može li se očekivati uspješna provedba nastave na daljinu? Najnovije PISA istraživanje iz 2018. godine je pokazalo kako su „*u ključnim područjima postignuća hrvatskih učenika statistički značajno ispod prosjeka zemalja OECD-a*“ (63). U Hrvatskoj i dalje uočavamo zastarjeli model izobrazbe u kojem je naglasak na učenju i poučavanju velikog broja činjenica i pojmova, a ne stjecanju kompetencija i ishoda učenja. Nastava na daljinu se spominje već duži niz godina kao velika prednost i buduća zamjena tradicionalnoj nastavi u školi. Iako je IKT omogućila napredak u medicini (telemedicina), ekonomiji (industrijski i tehnološki napredak) te svakodnevnom socijalnom funkcioniranju (društvene mreže), obrazovni sustav nije uspio implementirati nastavu na daljinu kao ravnopravni i nezamjenjivi dio svakodnevne nastave. Uzrok najvjerojatnije leži u sporoj obrazovnoj reformi.

Tu se postavlja novo pitanje. Mogu li nastavnici uspješno implementirati IKT ako nemaju digitalne kompetencije? Rezultati istraživanja PISA iz 2018. godine pokazuju da „*više od trećine nastavnika u RH ne raspolaže tehničkim pedagoškim vještinama za primjenu IKT-a u nastavi*“ (63). Za pravilnu primjenu IKT-a u nastavi potrebno je biti informatički obrazovan, inače ona ne može imati svoju svrhu. Analizirajući rezultate o primjeni IKT-a u „*procesu učenja, poučavanja i vrednovanja u srednjim strukovnim školama*“, dolazimo do rezultata da općeobrazovni nastavnici (strukovni nažalost nisu bili uključeni istraživanjem) i dalje u najvećoj mjeri koriste tradicionalne metode učenja i poučavanja u svom radu iako digitalnu tehnologiju koriste svakodnevno tijekom obavljanja poslovnih aktivnosti (88). Većina ispitanih nastavnika koja je sudjelovala u istraživanju IKT doživljava samo kao sredstvo zamjene za „*ploču i kredu*“, pa ne uočavaju promjene i prednosti koje donosi upotreba IKT-a.

Da bi suvremena nastava našla put do krajnjeg korisnika, i učenik mora biti educiran za korištenje IKT-a. Istraživanje iz 2013. godine provedeno na 200 učenika gimnazijskog i strukovnog obrazovanja u srednjoj školi Donji Miholjac vezano uz korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija je pokazalo da su osnovni razlozi upotrebe interneta pristup

društvenim mrežama, a jako rijetko učenje. Oko 70% vremena koje učenici koriste na internetu su upravo društvene mreže (89). Ovo svjedoči o potrebi razvoja digitalnih kompetencija od samog početka obrazovanja, uključujući i predškolsku dob polaznika uz stalno usavršavanje tijekom osnovne i srednje škole, pa i studija. Brzi i neprekidan razvoj digitalne tehnologije zahtijeva kontinuiran razvoj svih korisnika (90). Važno je i usmjeriti učenike prednostima digitalne tehnologije kao što je pretraga i pronalaženje velikog broja podataka na jednom mjestu, ali naravno i kritičko promišljanje o točnosti pronađenih informacija. I naravno, da bi se IKT mogla implementirati u škole i domove, mora postojati informatička infrastruktura koja je određena državnim podrškom.

Situacija koja je obrazovni sustav prebacila na online okruženje se dogodila naglo i neplanski. Nije bilo lako prijeći na nov i nepoznat način poučavanja, barem za veliku većinu korisnika. To su vještine koje zahtijevaju vrijeme, trud i iskustvo. Ako gledamo unatrag, prošlo je 17 mjeseci od prelaska na online poučavanje. Sad već postoje određena iskustva i primjeri dobre prakse koje treba upotrijebiti za unaprjeđenje postojećih znanja i vještina, pa bi u ovom trenutku većina nastavnika trebala moći pronaći i iskoristiti određene prednosti nad nedostacima online poučavanja. Kako predlaže Jim Smith u Priručniku za lijenog učitelja (2010), tehnologija bi trebala potaknuti na učenje. Tehnologija bi se trebala koristiti u ponavljanju naučenog nastavnog sadržaja i osnaživanju učenika čime se pospješuje suradničko učenje i razvoj vještina, u školi, ali i izvan nje (91), pa se zaključuje da je tehnologija saveznik u suvremenom poučavanju. Ovi prijedlozi čak i ne zahtijevaju veliku informatičku pismenost već kreativnost nastavnika koja se smatra jednom od temeljnih osobina kvalitetnog i suvremenog nastavnika. Digitalna tehnologija ako se koristi pravilno, uvelike olakšava svakodnevni rad nastavnika, ali i učenika. Kako bi iskustvo „online učenja“ bilo što pozitivnije, nije ključna samo tehnologija koja se primjenjuje u nastavi nego i način na koji se prezentira određeni sadržaj te vrijeme i trud koji sudionici nastavnog procesa ulažu u isto (92).

Profesionalna i moralna dužnost svih nastavnika je usmjeriti se na dobrobit učenika i kroz niz planiranih i organiziranih aktivnosti omogućiti stjecanje kompetencija korištenjem suvremenih metoda poučavanja kako bi škola postala mjesto izazova i uspjeha, a ne samo puka obaveza. Ako to znači korištenje alata za izvođenje nastave na daljinu, onda je zadatak nastavnika motivirati učenika za bolje i lakše prihvaćanje novih metoda poučavanja. Ovo istraživanje je pokazalo da su pojedini nastavnici u pojedinim segmentima nastave na daljinu i uspjeli.

8. SAŽETAK

Uvod: Tijekom pandemije izazvane Covid-19, obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj doslovno je preko noći bio primoran prilagoditi se poučavanju na daljinu. Cilj ovog rada je ustvrditi mogu li oblici i metode rada korišteni u nastavi predmeta zdravstvene njege na daljinu omogućiti usvajanje kompetencija iz perspektive učenika Škole za medicinske sestre Vinogradska.

Metode: Istraživanje je provedeno u veljači 2021. godine nakon povratka učenika sa zimskih praznika i nastave na daljinu tijekom drugog vala pandemije. Ispitani uzorak je obuhvatio 275 učenika trećeg, četvrtog i petog razreda Škole. Anketni upitnik sastavljen od 15 pitanja je ispitivao percepciju učenika o kvaliteti nastave u školi i na daljinu. Vrednovali su kvalitetu nastave, strategije poučavanja i učenja, nastavno ozračje, suradnju s ostalim dionicima odgojno-obrazovnog procesa i vlastitu aktivnost.

Rezultati: Dobiveni rezultati su pokazali da učenici statistički značajno pozitivnije procjenjuju nastavu i strukovne vježbe u školi u odnosu na nastavu *na daljinu*. Rezultati analize po godinama učenja pokazuju kako su učenici petog razreda najmanje zadovoljni provedbom nastave na daljinu u odnosu na učenike trećeg i četvrtog razreda, dok učenici trećeg razreda pokazuju veći stupanj zadovoljstva nastavom u školi u odnosu na učenike četvrtog i petog razreda.

Zaključak: Iz perspektive učenika provođenje nastave strukovnih predmeta u nastavi *na daljinu* nije na kvalitetan način uspjelo zamijeniti nastavu i vježbe u školskom praktikumu ili na odjelu uz krevet bolesnika. Jedina karakteristika prema kojoj je nastava na daljinu pozitivnije procijenjena je način na koji većina nastavnika predaje što ukazuje da je potrebno uvesti suvremene metode poučavanja u nastavi u školi.

Ključne riječi: nastava na daljinu, zdravstvena njega, zadovoljstvo učenika, strukovno obrazovanje, medicinska sestra/tehničar, strukovne vježbe

8.1 SUMMARY

Introduction: During the Covid-19 pandemic, the education system in the Republic of Croatia was literally forced to adapt to distance learning overnight. The aim of this paper is to determine whether the forms and methods of work used in the teaching of health care at a distance can enable the acquisition of competencies from the perspective of students of the School of Nursing Vinogradska.

Methods: The research was conducted in February 2021 after students returned from the winter holidays and distance learning during the second wave of the pandemic. The examined sample included 275 students of the third, fourth and fifth grade of the School. A questionnaire consisting of 15 questions examined students' perceptions of the quality of teaching at school and at a distance. They evaluated the quality of teaching, teaching and learning strategies, teaching atmosphere, cooperation with other stakeholders in the educational process and their own activity.

Results: The obtained results showed that students statistically significantly more positively evaluate teaching and vocational exercises in school compared to distance learning. The results of the analysis by years of study show that fifth grade students are least satisfied with the implementation of distance learning compared to third and fourth grade students, while third grade students show a higher degree of satisfaction with school teaching compared to fourth and fifth grade students.

Conclusion: From the perspective of students, the teaching of vocational subjects in distance learning has not succeeded in a quality way to replace teaching and exercises in the school practicum or in the ward next to the patient's bed. The only characteristic according to which distance learning is more positively assessed is the way in which most teachers teach, which indicates the need to introduce modern teaching methods in school teaching.

Keywords: distance learning, health care, student satisfaction, vocational education, nurse / technician, vocational exercises

9. LITERATURA

1. HZJZ. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2019. – tablični podaci. Preuzeto: 15.07.2021. <https://www.hzjz.hr/periodicne-publikacije/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis-za-2019-tablicni-podaci/>
2. World Health Organization. Nursing and Midwifery (Internet). Pristupljeno 21.07.2021. Dostupno na: https://www.who.int/health-topics/nursing#tab=tab_1
3. Raković I. Sestrinstvo utemeljeno na dokazima - prepreke za primjenu u praksi [Diplomski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2018 [pristupljeno 05.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:226935>
4. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Pročišćeni tekst. <http://www.propisi.hr/print.php?id=8361> (preuzeto 12.07.2021.)
5. Jelavić, F. (2008). Didaktika. Naklada Slap, Zagreb.
6. Cindrić, M., Miljković, D., Strugar, V. Didaktika i kurikulum. 2010. IEP-D2. Zagreb.
7. Meyer, H. Što je dobra nastava? Erudita, Zagreb. 2005.
8. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. NOK. Dostupno na: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
9. Lončar-Vicković, S., Dolaček-Alduk, Z. Ishodi učenja – priručnik za sveučilišne nastavnike. 2009. Osijek : Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
10. Kuljanić Huzjak M. Analiza obrazovne strukture u Republici Hrvatskoj [Diplomski rad]. Koprivnica: Sveučilište Sjever; 2018 [pristupljeno 01.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:933531>
11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. – 2013. <https://www.asoo.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Strategija%20razvoja%20strukovnog%20obrazovanja%20u%20RH.pdf>

12. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (Internet). Strukovne škole. Programi obrazovanja.. <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/strukovne-skole/461>
13. Hrvatski sabor. (24.10.2014.) (internet). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, NN 124/2014. pristupljeno: 21.07.2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2014_10_124_2364.html
14. Vlada Republike Hrvatske. Odluka o donošenju Programa razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016.-2020.) [https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/StrukovnoObrazovanje/Program%20razvoja%20sustava%20strukovnog%20obrazovanja%20i%20osposobljavanja%20\(2016.-2020.\).pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/StrukovnoObrazovanje/Program%20razvoja%20sustava%20strukovnog%20obrazovanja%20i%20osposobljavanja%20(2016.-2020.).pdf)
15. Šobak S. Stavovi medicinskih sestara o ulozi medicinske sestre u zdravstvenom timu [Diplomski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2016 [pristupljeno 05.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:204287>
16. Fučkar, G. Uvod u sestrinske dijagnoze (1996). Hrvatska udruga za sestrinsku edukaciju, Zagreb.
17. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sestrinstvu 13. svibnja 2011. godine. Pročišćeni tekst zakona NN [121/03](#), [117/08](#), [57/11](#) [Internet]. (2011) [pristupljeno 17.7.2021]. Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/407/Zakon-o-sestrinstvu>
18. Abou Aldan, D. Metodika zdravstvenog odgoja. Udžbenik za peti razred medicinske škole (2014). Školska knjiga, Zagreb.
19. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege. Dostupno na adresi: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Udzbenici/JavniPoziv-Rok-2-4-2019/STRUKOVNI%20KURIKULUM%20ZA%20STJECANJE%20KVALIFIKACIJE%20Medicinska%20sestra%20op%C4%87e%20njege%20-%20medicinski%20tehni%C4%8Dar%20op%C4%87e%20njege>. Datum pristupa: 23.05.2021.

20. Zakon o sestrinstvu. Hrvatski sabor, 17. srpnja 2003. [Internet]. [pristupljeno 17.7.2021]. Dostupno na <http://www.hzzo-net.hr/dload/zakoni/13.pdf>
21. Hrvatska komora medicinskih sestara. Dostupno na: <https://www.hkms.hr/hrvatska-komora-medicinskih-sestara>
22. Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija. Službeni list Europske unije L 255/22. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0036&from=EN>
23. Direktiva 2013/55/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o izmjeni Direktive 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Uredbe (EU) br. 1024/2012 o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta („Uredba IMT). Dostupno na adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0055&from=PT>
24. Čukljek, S. Sestrinstvo, znanje i izvrsnost. Zbornik radova: Znanjem do izvrsnosti (2010). Opatija, ZVU
25. Domitrović DL. Obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj u usporedbi sa standardima Europske unije [Diplomski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2016 [pristupljeno 02.06.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:524779>
26. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, RH 2013. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o izmjenama i dopunama strukovnog kurikuluma. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/StrukovnoObrazovanje/NastavniPlanovi-Strukovno/ZdravstvoiSocijalnaSkrb//6-4 odluka o izmjeni - medicinska sestra.pdf>
27. Matijević, M., Radovanović, D. 2011. Nastava usmjerena na učenika. Školske novine. Zagreb.
28. Peko A, Varga R. Active learning in classrooms. Život i škola [Internet]. 2014 [pristupljeno 02.07.2021.];LX(31):59-73. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/125296>
29. Koludrović M, Reić Ercegovac I. Uloga razredno-nastavnog ozračja u objašnjenju ciljnih orijentacija učenika. Društvena istraživanja [Internet]. 2014 [pristupljeno 05.08.2021.];23(2):283-302. <https://doi.org/10.5559/di.23.2.04>

30. Jurić, J., Mišurac, I., i Vežić, I. (2019). 'Struktura zadataka prema Bloomovoj taksonomiji u udžbenicima iz matematike za razrednu nastavu', *Školski vjesnik*, 68.(2.), str. 469-487. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/234968> (Datum pristupa: 11.07.2021.)
31. Tot D. Učeničke kompetencije i suvremena nastava. *Odgojne znanosti* [Internet]. 2010 [pristupljeno 05.07.2021.];12(1 (19)):65-78. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/59600>
32. Jokić, B. i sur. *Obrazovanje kao cilj, želja i nada. Završno izvješće*. Hrvatski institut za društvena istraživanja, Zagreb. 2019. https://www.idi.hr/aspiracije/zi_cobras.pdf - slika
33. Jagić, S. i Jurčić, M. (2006) Razredno-nastavno ozračje i zadovoljstvo učenika nastavom. *Acta Iadertina*, 3, 29-43. <http://www.unizd.hr/portals/41/acta%20jadertina/acta2006screen.pdf>
34. Banić, S. (2009). Motivacija učenika kao uvjet uspjeha. *Miš.* 5, 204-207. Ivanić Grad <https://mis.element.hr/fajli/533/05-03.pdf>
35. Kyriacou, C. (2001). *Temeljna nastavna umijeća*. Educa, Zagreb
36. Bašić, S. Nastavni materijal za temu: Disciplina i autoritet, Stvaranje i održavanje poticajne nastavne klime. *Odjel za pedagogiju, Sveučilište u Zadru*, 37 str.
37. Buchberger I, Bolčević V, Kovač V. Kritičko mišljenje u obrazovanju: dosadašnji doprinosi i otvoreni smjerovi. *Metodički ogledi* [Internet]. 2017 [pristupljeno 05.07.2021.];24(1):109-129. <https://doi.org/10.21464/mo45.124.109129>
38. Regionalni centar kompetentnosti Mlinarska. *Izvješće o samovrednovanju RCK Mlinarska za 2020.* Zagreb. <https://rck-projekt.mlinarska.hr/wp-content/uploads/2021/02/Samovrednovanje-RCK-za-2020.-godinu.pdf>
39. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (Internet). *Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenja nastave u strukovnim školama (2009)*. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_11_140_3430.html.
40. Lončarić, D. i Pejić Papak, P. *Profiliranje učiteljskih kompetencija*. (Internet) 2009. *Odgojne znanosti*, 11(2), 479 – 497 Učiteljski Fakultet Sveučilišta u Rijeci. Pristupljeno 01.08.2020. Dostupno na: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/450386.loncaric_pejicpapak_2009_profiliranje_uciteljskih_kompetencija.pdf

41. Neuberg, M., Uršulin-Trstenjak, N., Veronek, J. (2011) Svestrane kompetencije nastavnika – preduvjet za kvalitetno obrazovanje medicinskih sestara. Stručna konferencija s međunarodnim sudjelovanjem, Opatija. Udruga medicinskih sestara i tehničara Hrvatske za neurologiju, str. 33-35
42. Jakšić, Ž., i sur. (2005) Umijeće Medicinske nastave. Zagreb. Medicinska naklada.
43. Zarevski, P. (1998): Pobjedite sramežljivost, a djecu cijepite protiv nje. Jastrebarsko. Naklada Slap.
44. Županić Benić M. Povezanost zadovoljstva nastavom metodike likovne kulture s nekim aspektima obveza studenata i organizacije nastave. Nova prisutnost [Internet]. 2017 [pristupljeno 15.06.2021.];XV(2):231-245. dostupno na: <https://doi.org/10.31192/np.15.2.4>
45. Klinički bolnički centar „Sestre milosrdnice“. Dostupno na: <https://www.kbcm.hr/profil/>
46. Trgovec, D. Percepcija učenika o nedostatnoj zdravstvenoj njezi. [Internet]. 2020. Stručni članak. Nastavnička revija, 1 , 81-93. [pristupljeno 05.07.2021.] Škola za medicinske sestre Vinogradska. Dostupno na: https://drive.google.com/file/d/12_6TNRQXM7FdDtSBze11XDEr9w3uca7U/view
47. Glasser, W. Teorija izbora. Nova psihologija osobne slobode. Alineja, Zagreb. 2000.
48. Planinšić KK. Osobine dobrog mentora na vježbama - ocjena učenika srednje medicinske škole [Diplomski rad]. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek; 2019 [pristupljeno 02.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:164011>
49. Škola za medicinske sestre Vinogradska. Događanja. <http://skolamedvinogradska.hr/doga%C4%91anja>
50. Regionalni centar kompetentnosti Mlinarska. Dostupno na: <https://rck-projekt.mlinarska.hr/o-projektu/>
51. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Worldskills Croatia. Dostupno na: <https://www.worldskillscroatia.hr/hr/o-nama/>

52. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (2020). Priručnik za pružatelje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Potpora unutarnjem upravljanju kvalitetom i kulturi kvalitete. Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja. Zagreb
53. Mikša M. Elektroničko učenje u budućnosti [Diplomski rad]. Varaždin: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike; 2011 [pristupljeno 02.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:519349>
54. Katavić I, Milojević D, Šimunković M. Izazovi i perspektive online obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Obrazovanje za poduzetništvo - E4E [Internet]. 2018 [pristupljeno 21.07.2021.];8(1):95-107. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/202729>
55. Divjak, B., Begičević, N. Strategija e-učenja. 2010. Preuzeto: https://www.foi.unizg.hr/sites/default/files/strategija_eUcenje.pdf
56. Bastl, D. Prednosti i nedostaci učenja na daljinu. (Stručni rad). Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje godina 4/broj 5/ 2021. dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/PREDNOSTI_I_NEDOSTACI_UCENJA_NA_DALJINU%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/PREDNOSTI_I_NEDOSTACI_UCENJA_NA_DALJINU%20(1).pdf)
57. Runtić B, Kavelj N. Iskustva i mišljenja učenika viših razreda osnovne škole o nastavi na daljinu tijekom pandemije bolesti COVID-19. Acta Iadertina [Internet]. 2020 [pristupljeno 02.07.2021.];17(2):0-0. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/252881>
58. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. (Internet). Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/2007, 45/2009, 63/2011, 94/2013, i 139/13 pristupljeno: 12.07.2021. dostupno na: [https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/StrucnaTijela//Zakon%20o%20znanstvenoj%20djelatnosti%20i%20visokom%20obrazovanju%20\(pro%20C4%8Di%20C5%A1%20C4%87eni%20tekst%20za%20internu%20upotrebu\).pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/StrucnaTijela//Zakon%20o%20znanstvenoj%20djelatnosti%20i%20visokom%20obrazovanju%20(pro%20C4%8Di%20C5%A1%20C4%87eni%20tekst%20za%20internu%20upotrebu).pdf) članak 79
59. CARNET. e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza) dostupno na: [e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola \(II. faza\) - CARNET](https://www.carnet.hr/e-skole/razvoj-sustava-digitalno-zrelih-skola-ii-faza)
60. Lovrić R, Bjeliš N. Stavovi učenika o nastavi na daljinu. Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje godina 4/broj 5/ 2021. [Internet] [pristupljeno 02.07.2021.];4(5):21-30. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/246213>

61. Gačal, H., Zladić L. (2020). Zadovoljstvo studenata online nastavom, mentalno zdravlje studenata tijekom pandemije novog koronavirusa (SARS-CoV-2) i čimbenici vezani uz uspješnost provedbe online nastave (232-237). Koronavirus i mentalno zdravlje. Psihološki aspekti, savjeti i preporuke. Hrvatska psihološka komora, v 1.5, 2020. dostupno na: https://civilnazastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/HPK-Koronavirus_i_mentalno_zdravlje.pdf
62. CARNET (2020). Online sustavi za organizaciju i provođenje nastave na daljinu. <https://www.carnet.hr/wp-content/uploads/2020/08/Online-sustavi-za-organizaciju-i-provo%C4%91enje-nastave-na-daljinu1.pdf>
63. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanim s COVID-19. Pedagoška/školska godina 2020./2021. Dostupno na: [https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Modeli%20i%20preporuke%20za%20provedbu%20nastave%20u%202020-2021%20\(29.8.2020\).pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Modeli%20i%20preporuke%20za%20provedbu%20nastave%20u%202020-2021%20(29.8.2020).pdf)
64. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Ispitivanja o iskustvima i zadovoljstvu nastavom na daljinu (2020). https://www.skolskiportal.hr/wp-content/uploads/2020/09/NCVVO_Ispitivanja-o-nastavi-na-daljinu.pdf
65. Jokić, B. i sur. Projekt: „Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice i promjene, CROBAS. dostupno na: <https://www.srednja.hr/novosti/ucenici-ocijenili-online-nastavu-istrazivanje-pokazalo-koliko-zadovoljni/>
66. Šajatović, M. Istraživanje „Stavovi srednjoškolaca o provedbi nastave na daljinu“ (Internet) dostupno na: <https://udv.hr/stavovi-srednjoskolaca-o-provedbi-nastave-na-daljinu/> (pristupljeno 23. svibnja 2021.)
67. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (2020). ASOO virtualna nastava za strukovne škole. Dostupno na: <https://nastava.asoo.hr/>
68. Škola za život. Rezultati upitnika o izvođenju nastave na daljinu od 16. 3. 2020. do 2. 4. 2020. Dostupno na: <https://skolazazivot.hr/upitnik-o-izvođenju-nastave-na-daljinu-u-razdoblju-od-16-ozujka-2020-do-26-lipnja-2020-odgovori-ucitelja-nastavnika-i-strucnih-suradnika/>
69. Petz, B. i sur. (1992). Psihološki rječnik Prosvjeta. Zagreb.

70. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Akcijski plan za provedbu nastave na daljinu (2020). Modeli nastave na daljinu <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NastavaNaDaljinu/Akcij%20plan%20za%20provedbu%20nastave%20na%20daljinu%20-%20Model%20nastave%20na%20daljinu.pdf>
71. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Hrvatski model po treći put prezentiran na sastanku WHO-a o obrazovanju u uvjetima pandemije (objavljeno 02.07.2021). . Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/hrvatski-model-po-treci-put-prezentiran-na-sastanku-who-a-o-obrazovanju-u-uvjetima-pandemije/4431>
72. Protić, D., Antičević, T., Pranjić, V. (2020). O online nastavi zdravstvene njege iz perspektive učenika Škole za medicinske sestre Vinogradska. (Internet). Nastavnička revija. 1. 61-80. (pristupljeno 12.03.2021.). Dostupno na: https://drive.google.com/file/d/13K3drCIAZknolP_TqZImar4_wDwgB-qG/view
73. School Education Gateway. Anketa o internetskom učenju i učenju na daljinu – Rezultati. [Internet] 2020. Erasmus. (Pristupljeno: 21.06.2021). Dostupno na: <https://www.schooleducationgateway.eu/hr/pub/viewpoints/surveys/survey-on-online-teaching.htm>
74. Škola za medicinske sestre Vinogradska. E-knjižnica. Dostupno na: <https://sites.google.com/view/medicinskaskolavinogradska/pocetak?authuser=0>
75. Brkić, M. (2020). 'Participacija učenika u školi u odnosu na školski uspjeh i vrstu škole', Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, citirano: 07.07.2021., <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:401707>
76. Opić S. Interpersonal relations in School. IJCRSEE [Internet]. 2016 Dec. 20 [pristupljeno: 02.07.2021];4(2):9-21. Dostupno na: <https://www.ijcrsee.com/index.php/ijcrsee/article/view/631/649>
77. Biondić Ivanković, P., i sur. (2004). 'Zadovoljstvo učenika, roditelja i nastavnika školom u svjetlu rasterećenja učenika i nastavnoga procesa u srednjoj školi (pregled rezultata istraživanja)', *Život i škola*, L(12), str. 55-64. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/25506> (Datum pristupa: 15.07.2021.)
78. Pranjić, M. Metodika u riječi i slici. Studiji Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, 2013.

79. Šnidarić, N., Brekalo-Papac, R. i Mišetić, Ž. (stručni rad). Školsko istraživanje o provedbi nastave na daljinu, Škola za medicinske sestre Mlinarska i Učenički dom Mlinarska, Zagreb. (Internet) 2020 Dostupno na: <https://www.mlinarska.hr/wp-content/uploads/2020/12/SKOLSKO-ISTRAZIVANJE-O-PROVEDBI-NASTAVE-NA-DALJINU.pdf> . pristupljeno: 07.07.2021.
80. Radoslović J. Zadovoljstvo nastavom strukovnih i gimnazijskih nastavnika [Diplomski rad]. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet; 2019 [pristupljeno 07.07.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:942969>
81. Glazbena škola Franje Kuhača, Osijek. Anketa za učenike (2020). Dostupno na: <https://gsfk-osijek.hr/wp-content/uploads/2020/04/Rezultati-ankete-za-u%C4%8Denike.pdf>
82. Kamenov L. Stavovi studenata prema nastavi na daljinu [Diplomski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet; 2020 [pristupljeno 03.08.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:908415>
83. Raboteg-Šarić Z, Šakić M, Brajša-Žganec A. Kvaliteta života u osnovnoj školi: povezanost sa školskim uspjehom, motivacijom i ponašanjem učenika. Društvena istraživanja [Internet]. 2009 [pristupljeno 02.06.2021.];18(4-5 (102-103)):697-716. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/42593>
84. Vizek-Vidović, V. i sur (2003.), Psihologija obrazovanja, Zagreb, IEP i VERN
85. Bezinović, P. i Dedić, Z. (2004). Škola uz perspektive učenika: Smjernice za promjene. Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja. Institut za društvena istraživanja, Zagreb. https://www.idi.hr/drzavnamatura/dokumenti/skola_iz_perspektive_ucenika.pdf
86. Puljak, L., Čivljak, M., Haramina, A. i sur. Stavovi i zabrinutost preddiplomskih sveučilišnih studenata zdravstvenih znanosti u Hrvatskoj u vezi s potpunom prelaskom na e-učenje tijekom pandemije COVID-19: istraživanje. *BMC Med Educ* 20, 416 [Internet] (2020). (pristupljeno: 14.07.2021.) Dostupno na: <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02343-7>
87. Ribarić, S. i Vidoša, A. Zdravstvena njega u zaštiti mentalnog zdravlja, Medicinska naklada, Zagreb. 2015.

88. Rogošić, S., Baranović, B., Šabić, J. Primjena IKT-a u procesu učenja, poučavanja i vrednovanja u srednjim strukovnim školama: kvalitativna analiza. (Izvorni znanstveni članak). *Metodički ogledi*, 28 (2021) 1, 63–88 pristupljeno: 01.07.2021. Dostupno na: http://idiprints.knjiznica.idi.hr/956/1/MO%202021_1%20Rogo%C5%A1i%C4%87%2C%20Baranovi%C4%87%2C%20%C5%A0abi%C4%87.pdf
89. Vukušić, S. Analiza upotrebe informacijskih i komunikacijskih tehnologija u Srednjoj školi Donji Miholjac. (Diplomski rad). Osijek 2013. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odjel za fiziku. Dostupno na: <http://www.mathos.unios.hr/~mdjunic/uploads/diplomski/VUK33.pdf>
90. Gobo, A. (2012) 'Razvoj digitalne kompetencije u obrazovanju', doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb. <https://www.bib.irb.hr/588678>
91. Smith, J. (2010). Priručnik za lijenog učitelja, Ostvarenje
92. Bačić, L., i Krstinić, M. (2020). Zadovoljstvo studenata Tehničkog veleučilišta u Zagrebu provođenjem online nastave, *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(2), str. 34-42. <https://doi.org/10.38190/ope.10.2.6>
93. Škola za medicinske sestre Vinogradska. Galerija. Dostupno na: <http://193.198.60.145/galerija/> (slike od 6-10)

10. PRILOZI

10.1 Prilog A: Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1. Nastavni plan i program za zanimanje: medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege: opće obrazovni program 1. i 2. godina školovanja

Tablica 2. Nastavni plan i program za zanimanje: medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege: strukovno obrazovanje 3., 4. i 5. godina školovanja

Tablica 3 Plan i program obrazovanja medicinskih sestara po četverogodišnjem programu (do 2014. godine)

Tablica 4 Prikaz raspodjele ispitanika prema razredu koji pohađaju

Tablica 5 Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na nastavu u školi.

Tablica 6 Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjama koje se odnose na online nastavu.

Tablica 7 Prikaz prosječnog stupnja slaganja učenika s tvrdnjom koliko im je dosadan način na koji većina nastavnika predaje.

Tablica 8 Prikaz razlika u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama s obzirom na tip nastave (nastava u školi i online nastava).

Tablica 9 Prikaz razlika između učenika 3., 4. i 5. razreda u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama koje se odnose na nastavu u školi

Tablica 10 Prikaz razlika između učenika 3., 4. i 5. razreda u prosječnom stupnju slaganja s tvrdnjama koje se odnose na online nastavu.

Slike

Slika 1. Odgojno-obrazovni ciklusi za stjecanje temeljnih kompetencija

Slika 2. Vrste strukovnog obrazovanja u RH i model učenja temeljen na radu (UTR)

Slika 3. Ekološki model učeničkih obrazovnih aspiracija

Slika 4. Pasivna i aktivna uloga učenika na nastavi

Slika 5. Hijerarhija nastavnih sredstava

Slika 6. Projekt: „Hobice za bebice“

Slika 7. Projekt škole: „Sestre čitalice“

Slika 8. Projekt: „Igračkom do dječjeg osmjeha“

Slika 9. Projekt škole: „Ujedinjeni u različitosti“

Slika 10. Prednosti učenja na daljinu

10.2 Prilog B: Anketni upitnik

**ZADOVOLJSTVO UČENIKA ŠKOLE ZA MEDICINSKE SESTRE VINOGRADSKA
KVALITETOM PROVOĐENJA NASTAVE ZDRAVSTVENE NJEGE NA DALJINU**

Datum: _____

Razred: 3. 4. 5. (zaokružiti)

Spol: M Ž

Dragi učenici,

Pred vama se nalazi anketni upitnik kojima želimo doznati vaše mišljenje o kvaliteti provođenja nastave zdravstvene njege u školi i *na daljinu*. Zanima nas kako vi učenici doživljavate usvajanje strukovnih vještina u nastavi *na daljinu* u odnosu na klasičnu nastavu u školi ili *uz krevet bolesnika*. Dobivene rezultate bi koristili za izradu diplomskog rada i unaprjeđenje nastave.

Upitnik je potpuno anonimn, stoga vas molimo za iskrenost u odgovaranju. Prosječno trajanje ispunjavanja ankete je desetak minuta. Zahvaljujemo vam unaprijed na suradnji.

U slijedećem nizu tvrdnji, zaokružite broj koji označava vaš stupanj slaganja s nekom tvrdnjom, a odnose se na odvijanje nastave *u živo*, odnosno u školi ili na klinici:

1. Uopće se ne slažem
2. Uglavnom se ne slažem
3. Nisam siguran/ sigurna
4. Uglavnom se slažem
5. U potpunosti se slažem

1.	Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti na nastavi	1	2	3	4	5
2.	Upute za rad i predavanja nastavnika su jasne	1	2	3	4	5
3.	Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv	1	2	3	4	5
4.	Zadovoljan/a sam svojim usvojenim nastavnim sadržajem na nastavi	1	2	3	4	5
5.	Zadovoljan/a sam načinom rada na nastavi	1	2	3	4	5
6.	Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje	1	2	3	4	5
7.	Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	1	2	3	4	5
8.	Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	1	2	3	4	5
9.	Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	1	2	3	4	5
10.	Smatram da se vježbe na klinici provode kvalitetno	1	2	3	4	5
11.	Vježbe ispunjavaju moja očekivanja	1	2	3	4	5
12.	Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama	1	2	3	4	5
13.	Preferiram klasični tip nastave u živo	1	2	3	4	5

14. Što biste predložili s ciljem unaprjeđenja kvalitete nastave? _____

15. Želite li nešto dodati? _____

**ZADOVOLJSTVO UČENIKA ŠKOLE ZA MEDICINSKE SESTRE VINOGRADSKA
KVALITETOM PROVOĐENJA NASTAVE ZDRAVSTVENE NJEGE NA DALJINU**

U slijedećem nizu tvrdnji, zaokružite broj koji označava vaš stupanj slaganja s nekom tvrdnjom, a odnose se na odvijanje nastave *na daljinu, online*:

1. Uopće se ne slažem
2. Uglavnom se ne slažem
3. Nisam siguran/ sigurna
4. Uglavnom se slažem
5. U potpunosti se slažem

1.	Zadovoljan/a sam svojom aktivnosti u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
2.	Upute za rad i predavanja nastavnika u nastavi <i>na daljinu</i> su jasne	1	2	3	4	5
3.	Sadržaj većine strukovnih predmeta mi je zanimljiv u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
4.	Zadovoljan/a sam usvojenim nastavnim sadržajem u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
5.	Zadovoljan/a sam načinom rada u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
6.	Dosadan mi je način na koji većina nastavnika predaje u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
7.	Većina nastavnika me potiče na samostalnost u radu	1	2	3	4	5
8.	Nastavnici su mi spremni pomoći kada mi je to potrebno	1	2	3	4	5
9.	Zadovoljan/a sam suradnjom i uspostavljenim odnosima s ostalim učenicima tijekom nastave	1	2	3	4	5
10.	Smatram da se vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> provode kvalitetno	1	2	3	4	5
11.	Vježbe u nastavi <i>na daljinu</i> ispunjavaju moja očekivanja	1	2	3	4	5
12.	Mogu pokazati svoju kreativnost i primjenu znanja na vježbama u nastavi <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5
13.	Preferiram tip nastave <i>na daljinu</i>	1	2	3	4	5

14. Što biste predložili s ciljem unaprjeđenja kvalitete nastave? _____

15. Želite li nešto dodati? _____

11. KRATKI ŽIVOTOPIS PRISTUPNIKA

Osobni podaci:

Moje ime je Martina Trnčević. Rođena sam 13.11.1977. godine u Zagrebu, gdje živim i danas. Udana sam, majka 3 djece.

Formalno obrazovanje:

2015 - 2009. Diplomski stručni studij, Menagement u sestrinstvu, ZVU. Zagreb

2014. Pedagoško-psihološka izobrazba, HKS, Zagreb

2004. Razlikovni studij za prvostupništvo u sestrinstvu, ZVU. Zagreb

1998 - 2002. Viša škola za medicinske sestre, ZVU. Zagreb

1992 - 1996. Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb

Neformalno obrazovanje:

2021. IZZI diploma (edukacija o izradi digitalnih obrazovnih sadržaja)

2015 - 2016. Kritičko čitanje za kritičko pisanje, Forum za slobodu odgoja, Zagreb

2007. Duodopa specijalist (stručna edukacija za stjecanje znanja i vještina za samostalnu primjenu terapije Duodopom kod oboljelih od Parkinsonove bolesti)

Radno iskustvo:

2014 - Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb. (nastavnik strukovnih predmeta zdravstvene njege)

2010 - 2014. KBC Sestre milosrdnice Zagreb, Klinika za neurokirurgiju (glavna sestra Zavoda za endokranijsku kirurgiju)

2010 - 1996. KBC Zagreb, Klinika za neurologiju (Referentni centar za ekstrapiramidne i neuromuskularne bolesti)

Ostalo:

- Objavljeno nekoliko stručnih radova (Sestrinski glasnik, Shock, Zbornici radova simpozija i kongresa)
- Sudjelovanje u Erasmus+ projektu „Nauči, razmjeni i podijeli“
- Sudjelovanje u Pilot projektu HŠSS i Škole za medicinske sestre pod nazivom: „Medicinari u školskom sportu“ (2018.-2019. godine)
- Aktivno sudjelovanje na više simpozija s domaćim i međunarodnim sudjelovanjem iz područja zdravstvene njege, novim metoda liječenja oboljelih od Parkinsonove bolesti, te područja obrazovanja i sporta
- Aktivno sudjelovanje u edukativnim radionicama (suradnja s drugim osnovnim i srednjim školama u Zagrebu)
- Vanjski suradnik na ZVU (mentor studentima preddiplomskog studija na kliničkim vježbama u bolnici) od 2007-2011. godine
- Organizacija 1. Kongresa HUMSTNKH s međunarodnim sudjelovanjem (Predsjednica Udruge od 2011. do 2012. godine)
- Članstvo u HKMS